

Nr 148.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter; given Stockholms slott den 16 mars 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen att

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring under år 1918 må enligt nedan angivna grunder utgå till lärare och lärarinnor vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, statens blindundervisningsanstalter och de tekniska elementarskolorna, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer

a) den, som under år 1918 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarium eller teknisk elementarskola eller såsom rektor vid någon av statens blindundervisningsanstalter, ävensom

b) den, som under år 1918 under minst en termin bestrider full tjänstgöring såsom

extra ordinarie ämneslärare, manlig eller kvinnlig, vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium,

biträdande teckningslärare vid allmänt läroverk, under villkor att tjänstgöringen omfattar minst 15 veckotimmar vid högre allmänt läroverk och minst 8 veckotimmar vid realskola,

vikarierande övningslärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium,

vikarierande övningsskollärare vid folkskoleseminarium.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 1 saml. 124 häft. (Nr 148.)

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) *ordinarie lärare:*

till rektor i första lönegraden vid högre allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet.....	med 400	kronor
till rektor i andra lönegraden vid d:o	» 500	»
till manlig rektor i första eller andra lönegraden vid folkskoleseminarium eller vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas	» 600	»
till manlig rektor i tredje lönegraden vid d:o	» 500	»
till rektor vid realskola, vid förskolan för blinda i Växjö, vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda eller vid teknisk elementarskola ävensom till kvinnlig rektor vid folkskoleseminarium.....	» 600	»
till lektor i första, andra, tredje eller fjärde lönegraden vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller teknisk elementarskola	» 600	»
till lektor i femte lönegraden vid d:o	» 400	»
till adjunkt i första lönegraden vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium	» 700	»
till adjunkt i andra, tredje, fjärde eller femte lönegraden vid d:o	» 600	»
till första lärarinna i första lönegraden vid statssamskola	» 400	»
till första lärarinna i andra lönegraden vid d:o	» 350	»
till ämneslärarinna i första lönegraden vid statssamskola	» 700	»
till ämneslärarinna i andra lönegraden vid d:o	» 350	»
till ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet	» 350	»
till gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium.....	» 500	»
till gymnastiklärare vid realskola	» 400	»
till tecknings- eller musiklärare vid högre allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet eller handarbetslärarinna vid högre lärarinneseminariet.. ..	» 400	»
till tecknings- eller musiklärare vid realskola.....	» 300	»
till tecknings- eller musiklärare eller lärare i manlig slöjd, i hushållsgöromål eller i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium	» 400	»
till lärare i kvinnlig slöjd vid kvinnligt folkskoleseminarium	» 400	»

till lärare i kvinnlig slöjd vid manligt folkskoleseminariums övningsskola	med 200 kronor
till manlig övningsskollärare vid folkskoleseminariet i Stockholm eller Göteborg	» 900 »
till manlig övningsskollärare vid annat folkskoleseminarium	» 800 »
till kvinnlig övningsskollärare vid folkskoleseminariet i Stockholm eller Göteborg	» 800 »
till kvinnlig övningsskollärare vid annat folkskoleseminarium	» 700 »

b) *extra ordinarie, biträdande och vikarierande lärare:*

till manlig ämneslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	» 300 »
till vikarie å sådan adjunktstjänst vid folkskoleseminarium, som upprättats genom beslut av 1913 års riksdag	» 500 »
till annan manlig ämneslärare vid folkskoleseminarium	» 300 »
till kvinnlig ämneslärare vid allmänt läroverk med full kompetens	» 500 »
till kvinnlig ämneslärare vid allmänt läroverk utan berörda kompetens	» 700 »
till biträdande eller vikarierande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet	» 300 »
till kvinnlig ämneslärare vid folkskoleseminarium	» 300 »
till biträdande teckningslärare vid allmänt läroverk	» 300 »
till vikarierande gymnastiklärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium	» 400 »
till annan vikarierande övningslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	» 300 »
till vikarierande lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt folkskoleseminariums övningsskola	» 200 »
till annan vikarierande övningslärare vid folkskoleseminarium	» 300 »
till vikarierande övningsskollärare vid folkskoleseminarium	» 300 »

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen vid tjänsten eller, där avlöningen vid tjänsten utgår i form av arvode, i samma ordning som detta.

4) Där lärare på grund av från städer, prebenden eller donationer enligt gällande stat härflytande förmåner åtnjuter högre inkomster å tjänsten än den avlöning, som eljest i allmänhet tillkommer motsvarande befattningshavare, må den tillfälliga löneförbättringen icke utgå med högre belopp än att densamma jämte vad som, på sätt nyss är sagt, tillkommer vederbörande utöver normalavlöningen uppgår till sammanlagt högst 1,000 kronor;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 1,085,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Westman anförde härefter:

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkterna 135, 144, 179 och 227 föreslagit riksdagen att, i avbidan på propositioner angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska elementarskolorna, beräkna för berörda ändamål på extra stat för år 1918 vissa angivna anslagsbelopp.

*Tillfällig
löneförbättring
åt lärar-
personalen
vid de all-
männa läro-
verken m. fl.
läroanstalter.*

Då jag nu är beredd att framlägga definitiva förslag i oförmälda hänseenden, vill jag till en början med några ord beröra den ställning, i vilken elementarlärarnas och därmed jämställda lärares lönefråga för närvarande befinner sig. Det är nämligen mot denna bakgrund, som mitt nu föreliggande förslag om tillfällig löneförbättring bör skärskådas.

I det stora hela har lönefrågan för nämnda kategorier av lärare följt samma utvecklingsskeden och företett till sina grunddrag väsentliga likheter.

De allmänna
läroverken.

Vad först *lärarna vid de allmänna läroverken* angår, vill jag erinra, hurusom vid 1856—1858 årens riksdag grunden lades till den löne reglering för dessa lärare, som varade till år 1904. Den år 1858 fastställda löne regleringen innebar för kolleger och adjunkter fyra lönegrader å 1,000, 1,500, 2,000 och 2,500 kronor, för lektorer likaledes fyra lönegrader å 2,000, 2,500, 3,000 och 3,500 kronor, för rektorer avlöningar varierande mellan 2,000 och 4,000 kronor vid olika slag av läroverk samt för övningslärare vid de högre läroverken tre lönegrader å 500, 750 och 1,000 kronor, varjämte till Kungl. Maj:ts förfogande ställdes vissa belopp för anställande av övningslärare även vid de lägre läroverken. Uppflyttning i högre lönegrad skulle äga rum efter fem års för nit och skicklighet vitsordad tjänstgöring.

Efter år 1858 beviljades emellertid vid åtskilliga tillfällen löneförbättringar och dyrtidstillägg, och upprepade försök gjordes att avvägbringa en mera omfattande löne reglering. I detta avseende torde i korthet få erinras om följande.

Vid 1862—1863 årens riksdag tillades en ny högre lönegrad för adjunkter och lektorer ävensom vissa rektorer; vissa andra rektorer fingo sin fasta lön höjd med 500 kronor; gymnastiklärarna vid både högre och lägre läroverk fingo även löneförbättring. — Vid 1865—1866 årens riksdag inrättades en andra lönegrad för vissa rektorer. — Vid 1874 års riksdag erhöles samtliga ordinarié ämneslärare 500 kronor mera i varje lönegrad, och övningslärarna fingo i allmänhet sina löner höjda. — Vid 1882 års riksdag höjdes genom extra anslag en var av de fyra första lönegraderna för adjunkter och lektorer med 500 kronor samt femte lönegraden för adjunkter och lektorer ävensom samtliga lönegrader för rektorer med 250 kronor; även övningslärarna erhöles vid denna riksdag någon löneförhöjning. Enahanda lönetillägg beviljades även de närmast följande åren.

Under tiden därefter beviljades vissa tillfälliga löneförbättringar, i vilket hänseende särskilt torde böra erinras, att vid 1898 års riksdag rektorerna och ämneslärarna i högsta lönegraden, vilka dittills haft blott 250 kronor i löneförbättring, beviljades en löneförbättring av 500 kronor, i likhet med vad som redan var medgivet lärarna i de övriga lönegraderna.

Vidare är att anteckna, att flertalet ämnes- och övningslärare såväl vid de allmänna läroverken som vid övriga statens läroanstalter genom

beslut av 1901—1904 årens riksdagar blevo delaktiga i det dyrtidstillägg, som då beviljades ämbets- och tjänstemän i allmänhet.

Tager man i betraktande utvecklingen av lönefrågan för *högre lärarinneseminariets lärarpersonal* under nu berörda tidsskede, åren 1856—1904, ter sig denna i korthet på följande sätt.

Högre lärarinneseminariet.

Sedan vid 1859—1860 årens riksdag medel anslagits till inrättande av ett seminarium för bildande av lärarinnor och därav visst belopp anvisats till lärarnas avlöning samt vid 1862—1863 årens riksdag i samband med inrättande av en med nämnda seminarium förenad normalskola för flickor ökade medel för ändamålet beviljats, fastställdes år 1870 ny utgiftsstat för seminariet och normalskolan. Denna stat upptog, bland annat, utom arvoden åt rektor och två biträdande föreståndarinnor, löner till följande belopp, nämligen för en var av fem lektorer 2,000 kronor, för en adjunkt 1,000 kronor, för vardera av två lärarinnor 1,000 kronor och för en lärarinna, tillika biträdande föreståndarinna för normalskolan, 800 kronor.

Genom beslut av 1871 års riksdag erhöilo bemälda lektorer och adjunkt rätt till uppflyttning i högre lönegrad enligt samma grunder, som gällde för lärarna vid elementarläroverken. — Vid 1874 års riksdag beviljades medel till beredande av löneförhöjning såväl för seminariets sex lärare med 500 kronor i varje lönegrad, i likhet med vad i fråga om lärarinnor likaledes med 500 kronor vardera. — Vid 1878 års riksdag erhöilo de vid seminariet anställda lärarinnorna rätt till uppflyttning i högre lönegrad efter samma grund, som gällde för den vid seminariet anställde adjunkten.

Från tiden från och med år 1884 beviljade riksdagen årligen tillfälligt lönetillägg för lektorerna och adjunkten till samma belopp som för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken och för lärarinnorna i de fyra lägre lönegraderna med 250 kronor.

Vid 1898 års riksdag beviljades en tillfällig löneförbättring för rektor, lektor och adjunkt med 500 kronor i varje lönegrad, vilket medförde en höjning av 250 kronor för rektor ävensom för övriga lärare i högsta lönegraden.

I fråga om *lärarpersonalen vid folkskoleseminarierna* vill jag erinra, att enligt beslut vid 1862—1863 årens riksdag och kungl. kungörelse den 22 april 1864 skulle vid vart och ett av dessa seminarier vara anställda en föreståndare med 3,000 kronor i lön och två ålderstillägg av 500 kro-

Folkskoleseminarierna.

nor vartdera, tre huvudlärare med 1,000 kronor i lön och samma ålders-tillägg, som då tillkommo läroverksadjunkter, samt därjämte övningslärare, vilkas avlöning — med undantag för några lärare, som skulle åtnjuta vissa i ovanberörda kungörelse angivna avlöningsförmåner — skulle utgå enligt bestämmelser, som framdeles komme att meddelas. I stort sett kan man säga, att från denna tid likställighet i avlöningshänseende ägt rum mellan seminariernas ämneslärare och läroverkens adjunkter, under det att seminariernas lärare först senare likställts med läroverkens lärare i fråga om lönetur och pensionsrätt.

I sammanhang med den vid 1874 års riksdag beviljade löneförhöjningen för elementarläroverkens lärare erhöles även seminariernas lärare en på enahanda sätt beräknad löneförhöjning eller alltså rektorer och adjunkter — motsvarande föreståndare och huvudlärare enligt äldre benämning — 500 kronor i varje lönegrad ävensom övningslärarna viss ökning av lönerna. — Vid 1877 års riksdag beslöts inrättande av en fjärde årsklass vid seminarierna, och i samband därmed höjdes övningslärarnas löner.

Från och med år 1884 erhöles lärarna vid seminarierna lönetillägg till enahanda belopp, som år 1882 beviljats lärarna vid de allmänna läroverken, eller alltså 250 kronor åt rektor och manlig adjunkt i högsta lönegraden samt 500 kronor åt manlig adjunkt och 250 kronor åt kvinnlig adjunkt i de fyra första lönegraderna; även vissa övningslärare erhöles lönetillägg.

I samband med den vid 1898 års riksdag beviljade löneförbättringen för de allmänna läroverkens lärare erhöles vid samma års riksdag seminariernas rektorer ävensom manliga adjunkter i högsta lönegraden en förhöjning i förut beviljad löneförbättring, så att denna kom att utgöra 500 kronor i alla lönegrader.

Vid riksdagarna åren 1898 och 1901 reglerades arvodena för övnings-skolornas lärare.

De tekniska
elementar-
skolorna.

Genom den stat, som år 1877 fastställdes för de *tekniska elementar-skolorna* i Norrköping, Malmö, Örebro och Borås, samt den stat, som år 1901 förklarades skola gälla för den nyinrättade tekniska elementarskolan i Härnösand, blev begynnelselönen för tre lektorer vid en var av skolorna i Norrköping, Malmö och Härnösand samt för två lektorer vid vardera av skolorna i Örebro och Borås bestämd till 3,000 kronor. En tredje lektor vid vardera av sistnämnda båda skolor hade enligt 1877 års stat en begynnelselönen av blott 2,500 kronor, men sedan riksdagen åren 1896 och 1901 beviljat för ändamålet erforderliga medel, kom begynnelselönen även för dessa lektorer att utgöra 3,000 kronor. — För en fjärde lektor, som

tillika var föreståndare eller rektor för dylik skola, utgjorde begynnelselönen 4,000 kronor.

Samtliga lektorer ägde rätt till två ålderstillägg å 500 kronor vardera, att utgå efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring. Genom beslut vid 1899 års riksdag beviljades lektorerna ett tredje ålderstillägg å 500 kronor efter 15 års väl vitsordad tjänstgöring.

I särskilda propositioner till 1904 års riksdag framlade Kungl. Maj:ts förslag till löne reglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna, och sedan dessa förslag i det väsentliga vunnit riksdagens bifall, utfärdades kungörelser i ämnet den 27 augusti 1904.

1904 års löne-
reglering för
lärarpersona-
len vid de
allmänna
läroverken
m. fl. läro-
anstalter.

Genom denna löne reglering bestämdes för lärare vid *de allmänna läroverken* följande löne förmåner:

för adjunkt fem löne grader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,350 kronor, 3) 2,700 kronor, 4) 3,050 kronor, 5) 3,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor;

för lektor likaledes fem löne grader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950 kronor, 3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor, 5) 4,000 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor;

för rektor vid realskola två löne grader å 1) 3,200 kronor och 2) 3,700 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å 1,800 kronor, varjämte vederbörande kommun skall tillhandahålla fri bostad eller hyresersättning;

för rektor vid högre allmänt läroverk två löne grader å 1) 4,000 kronor och 2) 4,500 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å 2,000 kronor, varförutom rektor skall av vederbörande kommun åtnjuta fri bostad eller hyresersättning;

för tecknings- och gymnastiklärare vid realskola tre löne grader å 1) 700 kronor, 2) 800 kronor och 3) 900 kronor;

för tecknings- och gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk fyra löne grader å 1) 1,400 kronor, 2) 1,600 kronor, 3) 1,800 kronor och 4) 2,000 kronor;

för musiklärare vid realskola tre löne grader å 1) 550 kronor, 2) 650 kronor och 3) 750 kronor;

för musiklärare vid högre allmänt läroverk fyra löne grader å 1) 1,100 kronor, 2) 1,300 kronor, 3) 1,500 kronor och 4) 1,700 kronor;

varjämte till tecknings- och musiklärare skall utgå särskild ersättning för tjänstgöring utöver fastställt antal veckotimmar samt till gymnastiklärare tilläggsarvode för mera ansträngande och omfattande tjänstgöring;

för första lärarinna vid samskola två lönegrader å 1) 1,400 kronor och 2) 1,900 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å 600 kronor;
 för lärarinna vid samskola två lönegrader å 1) 1,000 kronor och 2) 1,500 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å 500 kronor;
 för extra ordinarie lärare med full kompetens arvode av 2,000 kronor och för dylik lärare utan sådan kompetens arvode av 1,800 kronor;
 för extra ordinarie lärarinna med full kompetens arvode av 1,400 kronor och för sådan lärarinna utan dylik kompetens arvode av 1,200 kronor;
 för lärarinna, som förordnas att upprätthålla första lärarinnas åligganden, tilläggsarvode av 300 kronor; samt
 för timlärarinna i kvinnligt handarbete arvode av 1 krona 50 öre i timmen.

För lärarpersonalen vid *högre lärarinneseminariet* skulle avlöningen utgöra:

för rektor arvode i två avlöningsgrader å 1) 2,000 kronor och 2) 2,500 kronor, av vilka belopp 600 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar, med rätt för lektor vid seminariet, vilken förordnades såsom rektor, att, förutom nämnda arvode, uppbära lektors lön och tjänstgöringspenningar i första lönegraden;

för lektor lön i fem lönegrader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950 kronor, 3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor och 5) 4,000 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor;

för ämneslärarinna lön i fyra lönegrader å 1) 1,300 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,350 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 700, 850, 1,000 och 1,150 kronor; samt

för biträdande föreståndarinna arvode å 200 kronor.

Vad *folkskoleseminarierna* angår, fastställdes för lärarpersonalen följande avlöningsförmåner:

för rektor lön i tre lönegrader å 1) 3,400 kronor, 2) 3,700 kronor och 3) 4,000 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,600, 1,800 och 2,000 kronor, varförutom rektor skulle åtnjuta fri bostad eller den hyresersättning, som av Kungl. Maj:t bestämdes;

för manlig adjunkt lön i fem lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,350 kronor, 3) 2,700 kronor, 4) 3,050 kronor och 5) 3,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,000, 1,150, 1,300, 1,450 och 1,600 kronor;

för kvinnlig adjunkt lön i fyra lönegrader å 1) 1,350 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 2,050 kronor och 4) 2,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 750, 900, 1,050 och 1,200 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i musik och sång arvode i tre avlöningsgrader å 1) 1,400 kronor, 2) 1,600 kronor och 3) 1,800 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i teckning arvode i tre avlöningsgrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,200 kronor och 3) 1,400 kronor;

för manlig eller kvinnlig lärare i gymnastik arvode i tre avlöningsgrader å 1) 900 kronor, 2) 1,100 kronor och 3) 1,300 kronor;

för lärare i manlig slöjd arvode i tre avlöningsgrader å 1) 1,100 kronor, 2) 1,200 kronor och 3) 1,300 kronor;

för lärare i kvinnlig slöjd arvode i tre avlöningsgrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,100 kronor och 3) 1,200 kronor;

för manlig lärare i läsämnen i övningsskolan arvode i fyra avlöningsgrader å 1) 1,700 kronor, 2) 2,000 kronor, 3) 2,300 kronor och 4) 2,600 kronor;

för kvinnlig lärare i läsämnen i övningsskolan arvode i fyra avlöningsgrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 1,800 kronor och 4) 2,000 kronor;

för vikarierande manlig adjunkt med full kompetens arvode av 2,000 kronor och för dylik lärare utan sådan kompetens arvode av 1,800 kronor; samt

för vikarierande kvinnlig adjunkt med full kompetens arvode av 1,800 kronor och för dylik lärare utan sådan kompetens arvode av 1,500 kronor.

Lärare i musik och sång, i teckning, i gymnastik samt i slöjd skulle därjämte äga uppbära särskild ersättning för övertidstjänstgöring.

För upprätthållande av undervisning i trädgårdsskötsel och trädplantering skulle utgå ett arvode av 1,200 kronor, dock att, därest undervisningen ej meddelades i full utsträckning eller vore fördelad på två personer, ersättningen skulle enligt Kungl. Maj:ts bestämmande utgå enligt dittills gällande grunder.

Sedan, såsom i det föregående omförmälts, vid 1904 års riksdag löne-reglering kommit till stånd för lärarna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, upptogs vid nästföljande års riksdag till behandling frågan om reglering av avlöningsförhållandena för de *tekniska elementarskolornas* lärare. Därvid åvägabragtes också för sistnämnda lärarkår en löneförbättring, som likställde lektorerna vid de tekniska elementarskolorna med de

1905 års
löne-reglering
för lärarna
vid de
tekniska
elementar-
skolorna.

allmänna läroverkens lektorer. Rektor vid teknisk elementarskola skulle, utöver honom tillkommande avlöning såsom lektor, åtnjuta en lönetillökning av 1,000 kronor, därav 500 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar.

Löne-
förbättringar
efter år 1904.

Innan jag närmare ingår på det läge, vari ovannämnda lärarkärers lönefråga för närvarande befinner sig, vill jag i korthet erinra om de löneförbättringar, som för vissa av dessa lärargrupper vidtagits efter år 1904.

Vad då först de *allmänna läroverken* angår, är att anteckna, huru-
som i anledning av en till 1912 års riksdag gjord framställning riksdagen medgav, att utöver de ordinarie första lärarinnor och lärarinnor vid statens samskolor å stat tillkommande löneförmånerna finge för år 1913 såsom tillfällig löneförbättring utgå: för första lärarinna i första lönegraden 50 kronor, för lärarinna i första lönegraden 350 kronor och för lärarinna i andra lönegraden 50 kronor, av vilka belopp $\frac{2}{3}$ skulle anses utgöra lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar, ävensom att till extra ordinarie ämneslärarinnor vid samskolorna finge utöver redan stadgade arvoden för samma år utgå tilläggsarvoden av 200 kronor för var och en sådan med full kompetens samt 400 kronor för varje dylik lärarinna utan sagda kompetens. Samma förmåner hava av riksdagen beviljats även för vart och ett av åren 1914—1917, dock att bestämmelsen om tilläggsarvoden åt extra lärarinnor för åren 1916 och 1917 erhöll sådan form, att den kom att avse extra lärarinnor ej blott vid samskolorna utan även vid andra allmänna läroverk.

Vid 1913 års riksdag beslöts, att från och med år 1914 skulle utgå för extra ordinarie ämneslärare med full kompetens ett årligt arvode av 2,700 kronor samt för dylik lärare utan berörda kompetens ett årligt arvode av 2,300 kronor.

Vidkommande *högre lärarinneseminariet* är att erinra, att, sedan vid 1906 års riksdag de ordinarie ämneslärarinnorna erhållit en avlöningsförhöjning i varje lönegrad av 100 kronor, därav 50 kronor i lön och 50 kronor i tjänstgöringspenningar, en särskild lönereglering vid 1909 års riksdag fastställdes för vissa av seminariets lärare. Denna reglering innebar

för rektor, utöver förutvarande avlöningsförmåner, fri bostad eller hyresersättning med 1,700 kronor,

för biträdande föreståndarinna fri bostad eller hyresersättning med 750 kronor,

för biträdande ämneslärarinna med huvudsaklig tjänstgöring i normalskolans sju övre klasser arvode i tre avlöningsgrader å 1,800, 2,050 och 2,300 kronor,

för biträdande ämneslärarinna med huvudsaklig tjänstgöring i normalskolans fyra lägre klasser arvode i tre avlöningsgrader å 1,500, 1,750 och 2,000 kronor,

för lärare eller lärarinna i teckning lön i tre lönegrader å 1,800, 2,000 och 2,200 kronor,

för lärare eller lärarinna i musik och i gymnastik lön i tre lönegrader å 1,200, 1,400 och 1,600 kronor,

för lärarinna i handarbete lön i tre lönegrader å 1,500, 1,700 och 1,900 kronor,

varjämte för lärare eller lärarinna i övningsämne särskild ersättning skulle utgå för övertidstjänstgöring,

för vikarie å lektorstjänst, därest han innehade full kompetens, arvode av 2,000 kronor och för dylik lärare utan berörda kompetens 1,800 kronor,

för vikarie å ordinarie ämneslärarinnetjänst arvode av 1,800 kronor, samt för vikarie för biträdande föreståndarinna 200 kronor.

Härjämte erhöll lektor rätt till hyresbidrag med 700 kronor.

Genom beslut av 1914 års senare riksdag erhöles vikarier å lektorstjänst sina arvoden från och med ingången av år 1914 höjda till enahanda belopp, som året förut medgivits för extra lärarna vid de allmänna läroverken, eller alltså respektive 2,700 och 2,300 kronor.

I fråga om *folkskoleseminarierna* må erinras, att vid 1908 års riksdag tillfällig löneförbättring beviljades ordinarie lärare och lärarinnor vid övningsskolorna att utgå i Stockholm och Göteborg med 400 kronor för lärare och 300 kronor för lärarinna samt i övriga städer med 300 kronor för lärare och 200 kronor för lärarinna.

Vid 1913 års riksdag erhöles vikarierande manliga adjunkter och extra ordinarie ämneslärare sina arvoden höjda till enahanda belopp, som samtidigt beviljades för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken; och tillika bestämdes, att arvode till vikarierande kvinnlig adjunkt och extra ordinarie ämneslärarinna vid folkskoleseminarium skulle, därest vederbörande innehade full kompetens, utgå med 2,500 kronor men i annat fall med 2,000 kronor.

Slutligen må erinras, att då vid 1913 års riksdag ökade anslag beviljades till folkskoleseminarierna, för åtskilliga lärare i trädgårdsskötsel beräknades en arvodesförhöjning av 500 kronor för år, vadan deras årliga arvoden sålunda skulle kunna uppgå till 1,700 kronor.

Lönefrågans
nuvarande
allmänna
läge.

Den ovan givna redogörelsen för utvecklingen av läroverkslärarnas och därmed likställda lärares lönefråga synes mig ådagalägga, hurusom dessa lärarkårer under långa tider intagit och allt fortfarande intaga en ganska tillbakasatt ställning i avlöningshänseende.

Någon verklig löneroglering kan knappast sägas hava för dem ägt rum under den långa tiden mellan år 1858 och år 1904, oaktat behovet av löneförbättring gav sig tillkänna redan kort efter den stora regleringen vid 1856—1858 årens riksdag. Det alltmera stigande kravet på en löneroglering föranledde Kungl. Maj:t att under de senaste årtiondena av 1800-talet avlåta upprepade framställningar till riksdagen — så skedde ej mindre än fem gånger, nämligen åren 1882, 1887, 1890, 1892 och 1898 — men dessa framställningar ledde icke till något resultat, enär vissa organisatoriska spörsmål, som ansågos böra förknippas med lönefrågan, alltjämt kvarstodo olösta.

När omsider vid 1904 års riksdag den så länge uppskjutna lönerogleringen genomfördes, medförde densamma emellertid icke den förbättring i avlöningshänseende, som man i början tänkt sig. En jämförelse mellan tidigare gällande och då fastställda lönesatser kan visserligen leda till den slutsatsen, att 1904 års roglering innebar en avsevärd förbättring i lärarnas ställning, men en närmare granskning av de särskilda med lönerogleringen förknippade villkoren och bestämmelserna, särskilt i fråga om lönetursrätt, giver vid handen, att i stort sett förbättringen för lärarna icke var så avsevärd, som vid en dylik jämförelse i förstone torde synas. Jag vill vidare framhålla, att, om det än kan sägas, att lönerogleringen år 1904 kom för sent, den å andra sidan kan anses hava infallit för tidigt, i så måtto nämligen, att den kom till stånd före en period, under vilken avlöningarna för stora grupper av ämbets- och tjänstemän anlagts efter en gynnsammare måttstock än den, som varit normgivande för lärarnas löneroglering.

Det är givet, att under sådana förhållanden lönefrågan icke genom 1904 års riksdags beslut blev för någon avsevärd tid bragt ur världen, utan lärarna hava under den följande tiden funnit sig föranlåtna att allt mer och mer eftersträva en löneförbättring.

Det dröjde ej heller lång tid efter år 1904, förrän yrkanden framkommo om en mer eller mindre genomgripande revision av 1904 års löneroglering eller om löneförbättringar för olika lärarkårer. I fråga om de allmänna läroverken vill jag endast erinra därom, att framställningar inkommit från svenska lärarsällskapet angående revision av gäl-

lande lönestater (år 1910), från åtskilliga lärare angående lektorernas löneförmåner (år 1910), från vissa rektorer angående ortstillägg till lärarna i Norrland (åren 1909 och 1910), från teckningslärare angående de för dem gällande avlöningsbestämmelser (år 1910), från gymnastiklärare angående deras avlöningsförhållanden (år 1908), från musiklärarsällskapet angående musiklärarnas avlöningsförhållanden (år 1913) o. s. v. Beträffande högre lärarinneseminarier gjordes år 1913 från lektorer vid nämnda seminarium framställning angående förbättrade avlöningsförmåner. Vad angår folkskoleseminarierna må erinras därom, att i folkundervisningskommitténs år 1911 avgivna betänkande förslag framlagts angående omreglering av seminarielärarnas avlöningsförhållanden.

Redan den 5 juli 1912 fann emellertid Kungl. Maj:t, med hänsyn bland annat till vad som anförts i åtskilliga då inkomna framställningar av nu angiven art, anledning uppdraga åt en utredningsnämnd — den s. k. lärarlönenämnden — att efter verkställd undersökning framlägga förberedande förslag till ny löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen dels vid rikets allmänna läroverk — därvid även frågan om kvinnors anställning i utsträckt omfattning vid dessa läroanstalter skulle tagas i betraktande — dels vid folk- och småskolorna, dels ock, i den mån förhållandena därtill kunde föranleda, vid med förutnämnda skolor närbesläktade läroanstalter. Den 31 oktober 1914 avgav nämnden sitt huvudbetänkande, vilket innehåller förslag till löne- och pensionsreglering för, jämte andra lärarkårer, lärarna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminarier och folkskoleseminarierna.

Lärarlöne-
nämnden.

Innan ännu nämnden hade avgivit sitt berörda utlåtande, gavs från lärarhåll uttryck åt önskemål om genomförande av en provisorisk lönerreglering. Vid 1913 års riksdag hade Kungl. Maj:t för avsikt att framlägga förslag om en dylik lönerreglering för olika grupper av lärare, men frågan kom på grund av särskilda omständigheter att vid nämnda riksdag förfalla. Jag anser mig böra något dröja härvid dels av den anledningen, att denna fråga är i viss mån belysande för det förslag, jag i det följande ämnar framlägga, dels ock enär i de med berörda fråga förknippade omständigheter kan skönjas en förklaringsgrund därtill, att förnyat förslag i ämnet icke förr än nu blivit framlagt.

Ifrågasatt
provisorisk
lönerreglering
år 1913.

Sedan de allmänna läroverkens lärare inkommit till Kungl. Maj:t med petition om skyndsamt genomförande av provisorisk lönerreglering för dem — avseende löneförhöjning för ämneslärare med 1,000 kronor i en var av

de fyra första lönegraderna och med 500 kronor i den sista, liksom för rektorer, samt för lärarinnor och övningslärare med proportionsvis motsvarande belopp — och svenska seminarieläraryöreningen anhållit om framläggande av förslag till 1913 års riksdag angående definitiv löne reglering för lärarpersonalen vid folkskoleseminarierna, remitterades dessa ärenden till lärarlönenämnden, som emellertid i skrivelse den 31 december 1912 meddelade, att nämnden ännu ej vore färdig med sitt utlåtande i ämnet. Nämnden begärde emellertid, att åtgärder måtte vidtagas för reserverande av vissa angivna anslagsbelopp för tillfällig löneförbättring åt lärarna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna. Med anledning härav föreslogs i statsverkspropositionen till 1913 års riksdag, att riksdagen måtte i avbidan på propositioner angående tillfällig löneförbättring för nämnda lärarkårer beräkna på extra stat för år 1914 förslagsanslag å respektive 332,000 kronor, 2,500 kronor och 24,500 kronor. Det torde förtjäna att erinras, hurusom enligt det nämnda statsverksproposition bifogade utdrag av statsrådsprotokoll över ecklesiastik-ärenden dåvarande departementschefen framhöll, att, vad läroverkslärarkåren anginge, under 1912 års riksdagsförhandlingar från olika håll uttalanden gjorts, vilka varit ägnade att ingiva densammans medlemmar, såväl de ordinarie som de extra ordinarie, säkra förhoppningar om en snar förbättring, vilka förhoppningar, enligt vad departementschefen yttrade, 1913 års riksdag helt visst icke skulle svika, enär behovet här vore oförnekligt, framför allt för dem, som hade barn att uppfostra och försörja.

I sitt den 13 januari 1913 avgivna utlåtande i ämnet framlade lärarlönenämnden ett förslag om tillfällig avlöningsförbättring för allenast sådana ordinarie innehavare av lärar- eller lärarinnebefattningar vid ommärkta läroanstalter, vilka vore att anse såsom familjeförsörjare i viss angiven mening. I sådant hänseende hemställde nämnden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att en var ordinarie innehavare av rektors-, lektors-, adjunkts-, ämneslärarinne- och på stat uppförd övningslärartjänst vid rikets allmänna läroverk, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarier, vilken hade eget äkta barn, som vore ogift och icke uppnått tjuguetå års ålder, måtte för år 1914 åtnjuta tillfälligt avlöningstillägg, med undantag dock för kvinnlig befattningshavare, vars man levde;

dels stadga, att det tillfälliga avlöningstillägget skulle utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder kunde finnas erforderliga:

a) avlöningstillägget utgår med 500 kronor till rektor ävensom till lektor och adjunkt i femte lönegraden, med 600 kronor till en var av övriga lärare i läsämnen ävensom till övningslärare, vilkens enligt vissa angivna grunder för år 1914 beräknade årsavlöning uppgår till eller överskrider 3,000 kronor, samt med ett belopp, motsva-

rande 20 procent av den enligt samma grunder beräknade årsavlöningen, till en var av övriga övningslärare, dock att för lärare, som är innehavare av flera tjänster, vilka berättiga till tillfälligt avlöningstillägg, sammanlagda beloppet av till honom utgående avlöningstillägg icke får överstiga 600 kronor;

b) avlöningstillägget utgår efter kalenderår och får åtnjutas utan hinder av tjänstledighet på grund av sjukdom, ankommande det på Kungl. Maj:t att, då befattningshavare är tjänstledig av annan anledning, bestämma, huruvida befattningshavaren skall under tjänstledigheten avstå avlöningstillägget eller någon del därav.

I utlåtandet tillstyrkte lärarlönenämnden tillika äskande, förslagsvis, av förut nämnda extra anslag å 332,000 kronor, 2,500 kronor och 24,500 kronor.

En ledamot av nämnden avgav särskilt yttrande, däruti han uttalade såsom sin mening, att avlöningsförbättring borde tillkomma icke blott lärare, som hade barn att uppfostra och försörja, utan även, med vissa undantag, övriga lärare, dock med lägre belopp. (Kostnaderna för den av reservanten föreslagna löneförbättringen hade beräknats för de allmänna läroverken till 517,000 kronor, för högre lärarinneseminarier till 4,500 kronor och för folkskoleseminarierna till 44,100 kronor).

Sedan frågan remitterats till läroverksöverstyrelsen, uttalade överstyrelsen i sitt yttrande i ärendet den 11 februari 1913, vilket yttrande allenast avsåg de allmänna läroverken och högre lärarinneseminarier, såsom sin åsikt, att samtliga medlemmar av lärarkåren borde bliva till viss grad delaktiga av en tillfällig löneförbättring, dock så att de lärare, som i angiven mening vore att anse såsom familjeförsörjare, skulle komma i åtnjutande av något högre avlöning än övriga lärare. I avseende å beloppen å avlöningstilläggen för de lärare, som vore att betrakta som familjeförsörjare, anslöt sig överstyrelsen i huvudsak till nämndens förslag. För övriga lärare föreslogos avlöningstilläggen att utgå till rektor ävensom till lektor och adjunkt i femte lönegraden med 300 kronor, till en var av övriga lärare i läroämnen med 400 kronor samt till en var övningslärare med två tredjedelar av vad som skulle tillkomma familjeförsörjare. Emellertid betonade överstyrelsen, att de avlöningstillägg, som ifrågasattes för icke familjeförsörjare, icke motsvarade vad överstyrelsen skulle hava velat föreslå, därest vid löneförbättringen avseende icke skolat fästas vid huruvida lärare vore familjeförsörjare eller ej, och framhöll överstyrelsen, att, om det gällt att bestämma för samtliga lärare enligt samma grunder utgående avlöningstillägg, dessa icke bort sättas lägre än till 500 kronor för ämneslärare och för övningslärare till ett belopp, proportionsvis motsvarande detta.

Vid ärendets behandling inom överstyrelsen var föredraganden, läroverksrådet G. Rydberg, av skiljaktig mening. Denne förklarade sig icke

kunna biträda överstyrelsens förslag att tillämpa en avlöningsprincip, enligt vilken i främsta rummet de befattningshavare skulle komma att tillgodoses, vilka vore familjeförsörjare. Rydberg hemställde, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att bereda lärarna vid rikets allmänna läroverk en tillfällig löneförbättring för år 1914, utgående med 500 kronor för samtliga ämneslärare och med proportionsvis motsvarande belopp för övningslärarna.

Sedan härefter löneregeringskommittén anbefallts inkomma med yttrande i ämnet, avgav kommittén den 11 april 1913 sådant yttrande och uttalade sig därvid mot hela förslaget om en tillfällig löneförbättring för här ifrågavarande lärarkårer redan under år 1914. Den anförde härför två huvudgrunder: den ena att ingen tillämpning av nya löneprinciper borde förekomma, innan lämpligheten härav vid en definitiv löneroglering blivit av lärarlönenämnden slutgiltigt prövad, den andra att något tvingande behov av löneförbättring redan då över huvud taget knappast kunde anses förefinnas.

Med hänsyn till vad i ärendet förekom, förklarade sig föredragande departementschefen i uttalande till statsrådsprotokollet den 18 april 1913 hava kommit till den uppfattningen, att frågan om den berörda tillfälliga löneförbättringen borde för 1913 års riksdag förfalla, vilket ock i skrivelse meddelades riksdagen.

Sedan, såsom erinrats, lärarlönenämnden den 31 oktober 1914 avgivit förslag till definitiv löneroglering för, bland andra, omförmälda lärarkårer, blevo nämnda förslag remitterade till en del myndigheter och korporationer. Samtliga infordrade yttranden hava numera till Kungl. Maj:t inkommit, varefter frågan i sin helhet överlämnats till lönerogleringskommittén för inhämtande av dess yttrande. Enligt vad jag försport, tror jag mig — såsom jag ock anförde till statsrådsprotokollet den 13 januari 1917 — äga grundad anledning antaga, att lönerogleringskommittén skall komma i tillfälle att under loppet av 1917 års riksdag påbörja behandlingen av detta ärende.

Tillfällig löneförbättring åt folkskolans lärare vid 1915 och 1916 årens riksdagar.

Då frågan om en definitiv löneroglering ännu ej kunnat föreläggas riksdagen, hava kraven på en *tillfällig* löneförbättring framträtt med allt starkare anspråk på beaktande. Vid 1915 års riksdag inträffade en omständighet, som i sin mån bidragit att stärka lärarkårens förhoppningar om tillgodoseende av dessa krav; jag syftar på den tillfälliga löneförbättring, som då beviljades lärarpersonalen vid folk- och småskolorna. I en inom andra kammaren väckt motion framställdes nämligen förslag om be-

redande av anslag att enligt av lärarlönenämnden föreslagna grunder utgå i form av familjelönetillägg åt folkskollärare och folkskollärarinnor. Med anledning av motionen hemställde statsutskottet, att riksdagen måtte förberedande under år 1916 av tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid folk- och småskolor — nämligen familjeförsörjare i viss angiven mening — på extra stat för år 1916 anvisa ett förslagsanslag av 750,000 kronor att utgå enligt vissa närmare angivna grunder. I en vid utskottets utlåtande fogad reservation yrkade nio ledamöter av utskottet avslag å motionen, och gjordes därvid gällande, att då utredningen angående lärarnas löner ej vore slutförd, det vore mindre välbetänt att biträda en av enskild motionär gjord framställning, som dels innebure ett insläende på en i löneavseende ny och oprövad princip, dels ville tillgodose lärarpersonalen vid endast ett slag av de läroanstalter, som i utredningen avsåges. Skulle i allt fall en tillfällig löneförbättring anses befogad, borde denna enligt reservanternas mening hava formen av ett tillfälligt lönetillägg av mindre belopp och tillgodokomma ej endast vissa lärare vid folkskolor utan hela denna kår och jämväl övriga i lärarlönenämndens förslag berörda kategorier av lärare.

Statsutskottets hemställan blev av riksdagen bifallen.

I statsverkspropositionen till 1916 års riksdag upptogs framställning om enahanda anslag för år 1917. Den tillfälliga löneförbättringen utsträcktes då av riksdagen till att omfatta i det närmaste samtliga vid folk- och småskolor anställda lärare och lärarinnor.

Jag går nu att redogöra för de framställningar, som inkommit till Kungl. Maj:t rörande tillfällig löneförbättring för den lärarpersonal, om vilken jag i det föregående yttrat mig, och vill jag därvid först beröra de skrivelser, som avse lärarna vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet.

I samband med petita att föreläggas 1916 års riksdag framlade läroverksöverstyrelsen i skrivelse den 30 september 1915 ett förslag om tillfällig löneförbättring åt, bland andra, sistnämnda lärarkårer.

Överstyrelsen erinrade i denna skrivelse, hurusom genom uppskovet med den definitiva löneregleringen lärarna måst se sina förhoppningar att i en nära ligande framtid ernå bättre ekonomiska villkor undanskjutna. Att emellertid statsmakterna utan vidare skulle härvid låta bero, ansåge överstyrelsen för sin del ej längre vara möjligt, och ville överstyrelsen framhålla nödvändigheten av att åtgärder snarast möjligt vidtoges för att under väntetiden bereda lärarna sådan förbättring av levnadsvillkoren, som omständigheterna över huvud kunde medgiva.

Genom riksdagens beslut år 1915 hade tillfällig löneförbättring beretts lärarpersonalen vid folk- och småskolor. Att riksdagen genom beviljandet av ett under-

Framställningar om tillfällig löneförbättring. De allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet.

stödsbelopp av denna betydighet visat sig behjerta folk- och småskollärarkårens be-
tryck vittnade enligt överstyrelsens mening därom, att riksdagen funnit såväl den
allmänna hänsynen till tidsläget krav som de särskilda betänkligheter av mera for-
mell art, vilka denna av enskild motionär framlagda anslagsbegäran ej kunde undgå
att väcka, böra stå tillbaka, när det gällde att tillgodose ett behov, om vars rätt-
mätighet delade meningar knappast kunde råda. Då samma behov av löneförbättring
vore för läroverkslärarnas vidkommande oförnekligt, hyste överstyrelsen den för-
vissningen, att statsmakterna efter den åt folk- och småskollärarkåren beviljade för-
bättringen skulle känna sig uppfordrade att bereda även övriga lärarkårer sådan lätt-
nad i deras ställning, som omständigheterna krävde. Överstyrelsen ansåge sig hava
så mycket större anledning att hos Kungl. Maj:t göra en framställning i detta syfte,
som inga betänkligheter av formell art i detta fall syntes ställa sig hindrande i vägen
för vidtagandet av dylika åtgärder. Sedan nämligen lärarlönenämnden i sitt förslag
till definitiv löne reglering för läroverkslärarna tillämpat de för statstjänstemän i all-
mänhet gällande lönegrunderna, saknade överstyrelsen anledning att ifrågasätta andra
grunder vid en tillfällig löneförbättring för de kårer, med vilka överstyrelsen hade
att taga befattning. Vid sådant förhållande ansåge sig överstyrelsen kunna i huvud-
sak taga till utgångspunkt för sin hemställan det alternativa förslag, som överstyrelsen
framställt i sitt yttrande den 11 februari 1913 angående grunderna för den av
Kungl. Maj:t samma år tillämnade löneförbättringen för läroverkslärarna, enligt vilket
förslag ett lönetillägg av 500 kronor borde tillgodokomma ämneslärarna samt därefter
proportionsvis avpassade belopp tilläggas övningslärarna. Redan vid nämnda tid fann
överstyrelsen det vara tydligt, att, därest lönetillägget skulle kunna fylla sin uppgift att
bringa läroverkslärarna verklig hjälp, detsamma icke finge för dem tillmätas knappare.
Den möjligheten finge emellertid enligt överstyrelsens mening ej lämnas ur räkningen,
att genom dylikt tillägg den definitiva löne regleringen kunde i något avseende före-
gripas. Av lärarlönenämndens betänkande syntes dock med visshet framgå, att med
ett så avpassat lönetillägg som det här föreslagna denna eventualitet icke vore att
befara annat än för lektorerna i högsta lönegraden, för vilka överstyrelsen för den
skull ansåge sig böra föreslå ett tillägg av 400 kronor liksom för rektorerna vid de
högre allmänna läroverken, till vilka såsom avlöning utginge lektorlönen i högsta
lönegraden.

Sedda i förhållande till lönerna skulle de av överstyrelsen föreslagna löne-
tilläggen komma att utgöra: för *rektor* vid *högre allmänna läroverk* — med vilka
rektor vid högre lärarinneseminariet borde jämsställas — och *lektor* i *femte löne-*
graden en tiondel av begynnelselönen såsom lektor, för *övriga lektor* vid de all-
männa läroverken och högre lärarinneseminariet en åttiondel av begynnelselönen såsom
lektor, för *rektor* vid *real- och samskolor* samt för *adjunkter* vid de allmänna läro-
verken en sjättedel av begynnelselönen såsom adjunkt.

I det hela samma proportion, som föreslagits för adjunkt, syntes överstyrelsen
böra tillämpas i fråga om ordinarie *kvinnliga lärare* vid högre lärarinnesemina-
riet och ordinarie kvinnliga lärare vid samskolor, i vilket sistnämnda fall det sedan
några år tillbaka på extra stat konstant utgående lönetillägget syntes böra räknas
såsom tillhörande begynnelselönen. Med denna beräkningsgrund såsom utgångspunkt
hade överstyrelsen ansett sig böra föreslå följande lönetillägg:

för ämneslärarinna vid statssamskola — med en begynnelselön av 1,850 kronor
— ett tillägg av 300 kronor;

- för första lärarinna vid statssamskola — med en begynnelse-lön av 2,050 kronor — ett tillägg av 350 kronor;
- » kvinnlig lärare vid högre lärarinneseminariet — med en begynnelse-lön av 2,100 kronor — ett tillägg av 350 kronor.

I fråga om *övningslärarna* vid de allmänna läroverken hade överstyrelsen ansett sig, med vidhållande av den beträffande ämneslärarna tillämpade stigande proportionen av den tillfälliga löneförbättringen för de lägre avlönade, böra bemänta, att $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{8}$ av de knappt tillmätta begynnelse-lönerna till dem finge utgå såsom lönetillägg, samt att övningslärarna vid högre lärarinneseminariet, med något högre begynnelse-löner, finge i avseende å tilläggsbeloppet jämföras med övningslärare vid högre allmänt läroverk. Överstyrelsen hade i detta avseende ansett sig böra föreslå:

- för gymnastiklärare vid högre allmänna läroverk — med en begynnelse-lön av 1,400 kronor — ett tillägg av 300 kronor;
- » teckningslärare vid högre allmänna läroverk — med en begynnelse-lön av 1,400 kronor — ett tillägg av 300 kronor;
 - » musiklärare vid högre allmänna läroverk — med en begynnelse-lön av 1,100 kronor — ett tillägg av 300 kronor;
 - » gymnastiklärare vid real- och samskola — med en begynnelse-lön av 700 kronor — ett tillägg av 200 kronor;
 - » teckningslärare vid real- och samskola — med en begynnelse-lön av 700 kronor — ett tillägg av 200 kronor;
 - » musiklärare vid real- och samskola — med en begynnelse-lön av 550 kronor — ett tillägg av 200 kronor;
 - » övningslärare vid högre lärarinneseminariet — med en begynnelse-lön av 1,200—1,800 kronor — ett tillägg av 300 kronor.

Vad till sist beträffade de *e. o. lärarna* erinrade överstyrelsen, att de till *e. o. manliga ämneslärare* vid de allmänna läroverken för närvarande utgående arvoden, 2,700 och 2,300 kronor, enligt såväl lärarlönenämndens som överstyrelsens förslag skulle komma att vid en definitiv löne-reglering bibehållas oförändrade samt att följaktligen i denna lärargrupp någon provisorisk löneförbättring icke syntes kunna ifrågasättas. Annorlunda ställde sig enligt överstyrelsens förmenande saken i fråga om de kvinnliga extra ordinarie eller biträdande ämneslärarinnorna och de vikarierande eller biträdande övningslärarna. Vad bland dem först anginge ämneslärarna, erinrade överstyrelsen om de till dem utgående arvoden; dessa utgöra:

	Enligt nuvarande bestämmelser. Kronor.	Enligt lärarlönenämndens förslag. Kronor.
för <i>e. o. lärarinna</i> vid samskola	1,600	2,100
» <i>e. o. kvinnlig lärare</i> med full kompetens vid <i>h. a. läroverk</i> och realskola.....	1,600	2,500
» <i>e. o. kvinnlig lärare</i> utan full kompetens vid <i>h. a. läroverk</i> och realskola.....	1,600	2,100
» vikarierande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet	1,800	2,100

	Enligt nuvarande bestämmelser. Kronor.	Enligt lärarlönenämndens förslag. Kronor.
för biträdande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet med tjänstgöring i normalskolans högre klasser	1,800	2,100
» biträdande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet med tjänstgöring i normalskolans lägre klasser	1,500	1,800

I fråga om samtliga dessa lärare med undantag av de två sistnämnda grupperna — för vilka överstyrelsen föreslagit i det förra fallet, jämte befattningens ombildande till ordinarie tjänst, 2,800 kronor i ordinarie avlöning och i det senare 2,100 kronor i arvode — anslöte sig överstyrelsen till nämndens ovan angivna förslag och hade därmed uttalat som sin mening, att de åt dem anslagna arvodenä onakligen vore för knappt tillmätta. Då det vore synnerligen önskvärt, om för dem kunde beredas någon förbättring av levnadsvillkoren, hade överstyrelsen ausett sig för samtliga nu nämnda lärarinnor, för så vitt de erhållit anställning med full tjänstgöring för minst en termin, böra föreslå ett tillfälligt lönetillägg av 300 kronor.

Vidkommande slutligen de extra ordinarie övningslärarna erinrade överstyrelsen, att — oberäknat viss ersättning för övertidstjänstgöring — arvodet för vikarierande gymnastiklärare vore lika med lönen i lägsta lönegraden, för vikarierande musiklärare 960 kronor vid högre läroverk, 480 kronor vid de övriga, för vikarierande teckningslärare 1.200 vid högre läroverk och 640 kronor vid övriga läroverk. Till biträdande teckningslärare vid högre läroverk utginge likaledes 1,200 kronor för en tjänstgöring av 15 veckotimmar¹⁾ och vid annat läroverk 640 kronor för 8 veckotimmars tjänstgöring¹⁾. Då dessa extra ordinarie övningslärare hörde till de svagast avlönade bland de vid de allmänna läroverken tjänstgörande lärarna, ansågo sig överstyrelsen, utan att i detta fall uppdraga någon skillnad mellan lärare vid olika läroverk, för dem böra hemställa om ett arvodestillägg av 200 kronor, därest de fullgjorde vid de olika läroverken — eller vid högre lärarinneseminariet — vederbörligen fastställd tjänstgöring samt vore anställda för minst en termin.

Överstyrelsen erinrade slutligen, att överstyrelsen i sitt förslag till löneförbättring åsyftat att, genom tillämpning av en stigande proportion av det ifrågasatta lönetilläggat för de mindre löntagarnas vidkommande, ernå en rättvisare fördelning därav än den, som skulle vunnits, om en viss procent av lönen likformigt lagts till grund för beräkningen. Eburu detta i och för sig syntes vara tillfyllest för att, i stort sett, motivera de föreslagna tilläggsbeloppen, ville emellertid överstyrelsen i fråga om nämnda löntagare och särskilt de svagast avlönade bland dem erinra, att de för detta fall tillämpade beräkningsgrunderna i det hela syntes stå i överensstämmelse med de grunder, 1915 års riksdag funnit sig böra tillämpa, då riksdagen tillerkänt folkskollärarkårens medlemmar ett lönetillägg av 250 kronor. På samma gång överstyrelsen icke kunnat undgå att taga hänsyn till detta precedensfall, hade överstyrelsen på grund av tidsomständigheterna sökt att i det hela begränsa de framställda kraven till vad som för ernående av det med den äskade löneförbättringen avsedda ändamålet syntes överstyrelsen vara oundgängligen erforderligt.

Läroverksöverstyrelsens ifrågavarande skrivelse föranledde icke någon

¹⁾ För tjänstgöring därutöver utgår ersättningen med 60 kronor för veckotimme.

framställning till 1916 års riksdag. Nu har överstyrelsen i skrivelse den 30 september 1916 angående petita till 1917 års riksdag upprepat sitt förslag i ämnet.

I sistberörda skrivelse har överstyrelsen till en början understrukit behovet av en definitiv löneroglering för lärarpersonalen och i sådant avseende anfört följande:

I yttrande den 10 juni 1915 över lärarlönenämndens förslag hade överstyrelsen funnit sig böra erinra om nödvändigheten att genomföra en förbättring av läroverkslärarnas ställning. På grund av den kännedom, överstyrelsen ägde om förhållandena inom lärarkåren, måste överstyrelsen ånyo betona, att en snar och effektiv reglering av denna kårs avlöningsförhållanden vore ej mindre för lärarnas än även för undervisningens skull av ett numera oavvisligt behov påkallad. Under trycket av de hårda tiderna hade lärarkårens ställning därhän förvärrats, att det låge verklig fara för det allmänna att längre undanskjuta de åtgärder, som erfordrades för avhjälpan av nödläget.

Med stöd av tidigare verkställda utredningar och socialstyrelsens meddelanden hade överstyrelsen i förutnämnda yttrande uppvisat, att för bestridande av de oundgängliga levnadsbehoven år 1913 krävdes omkring 4,200 kronor för adjunktshushåll och omkring 5,500 kronor för lektorshushåll, medan ifrågavarande lärares löner i första lönegraden sedan år 1905 uppginge till respektive 3,000 och 4,000 kronor, från vilka lönebelopp dock avginge de obligatoriska utgifterna för egen pensionering och för änkepensioneringen. Även med bortseende från de i denna beräkning ej ingående utgifterna för räntor och amortering å studieskulder — och för den övervägande delen av kåren hörde dessa utgifter till de svåraste levnadsbekymren — understege sålunda lönerna vid nämnda tid de nödiga utgifterna med omkring 1,200 kronor för adjunkt och med omkring 1,500 kronor för lektor. Då det av ålder förefintliga deficit mellan lärarlön och levnadskostnad nått sagda punkt, hade ock lärarnas ställning blivit så betänklig, att Kungl. Maj:ts ej funnit lämpligt invänta resultatet av lärarlönenämndens då pågående utredning i ämnet utan redan till 1913 års riksdag ingått med framställning om löneprovisorium för läroverkslärarna. I denna proposition — vilken huvudsakligen på grund av skilda meningar om den föreslagna lönefördelningsprincipens berättigande såsom löngrund blev under riksdagens lopp återtagen — kunde lärarna i varje fall ej annat än se ett löfte om tillämnade åtgärder för avvägbringande av ett riktigare förhållande mellan deras lön och arbete. Det vore ock för överstyrelsen uppenbart, att uppskovet med dess infriande alstrat ökade levnadsbekymmer, ökad skuldsättning, ökat uppsplitande arbete för lärarna och ökade svårigheter i fråga om lärarrekruteringen.

Trots all den behärskning, lärarna i kampen mot dessa svårigheter lagt i dagen, måste nu rådande missförhållanden i sin tur återverka på undervisningen, och det vore för den skull för statsmakterna en tvingande nödvändighet att snarast möjligt undanröja dem. Detta kunde endast ske genom en fullt effektiv reglering av läroverkslärarnas löne- och pensionsförhållanden, ty även pensionsbestämmelserna lämnade, såsom erfarenheten visat, allt för mycket övrigt att önska. Överstyrelsen ansåge sig för den skull i det allmännas intresse böra hemställa, det täcktes Kungl. Maj:ts till 1917 års riksdag ingå med framställning om löne- och pensionsreglering för lärarna vid rikets allmänna läroverk, högre lärarinneseminarier och de kommunala mellanskolorna

i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag i ämnet, vilket överstyrelsen i sitt yttrande den 10 juni 1915 avgivit, samt med hänsyn tagen till sådana dyrtidens verkningar, vilka kunde förväntas bliva för framtiden bestående.

Såsom framgår av vad jag ovan anfört, är jag icke nu i tillfälle att framlägga förslag till definitiv löneroglering för ifrågavarande lärarkärer.

Överstyrelsen anför i sin skrivelse vidare:

Därest statsmakterna under rådande tidsförhållanden skulle finna det möjligt att företaga denna statsangelägenhet till behandling, syntes i varje fall ny lönestat för läroverkslärarna icke kunna träda i kraft förr än tidigast från och med år 1918. Såsom lärarna för närvarande lede under dyrtiden, vore emellertid redan denna väntetid allt för lång, och angeläget vore, att staten utan dröjsmål beredde dem sådan lättnad, som förhållandena över huvud taget medgäve. Överstyrelsen ville angående denna angelägenhet endast erinra, att enligt den prisindex, som socialstyrelsen för ej länge sedan offentliggjort, utgifterna för livsmedel under de senaste två åren ökats med 48 procent, vilket med hänsyn till den allmänna prisstegringen och det sjunkande penningvärdet syntes innebära, att redan vid 1916 års utgång en allmän fördyring av så gott som alla livets förnödenheter med 50 procent hade inträtt. Att alla statens löntagare lede under dyrtiden, vore allt för visst, men vad denna allmänna prisstegring betydde för dem, vilkas löner redan före dyrtidens inträdande med avsevärda belopp understego vad som erfordrades för bestridande av de nödvändiga levnadsbehoven, låge i öppen dag. De ägde uppenbarligen förtursrätt, då det för staten gällde att söka råda bot för de missförhållanden, som tidsomständigheterna framkallat.

På grund av vad överstyrelsen sålunda framhållit och i förutnämnda skrivelse den 30 september 1915 i fråga om hithörande enskildheter närmare grundat, hemställde överstyrelsen, det täcktes Kungl. Maj:t till 1917 års riksdag ingå med framställning, att riksdagen måtte för beredande från och med år 1917 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid rikets allmänna läroverk och vid högre lärarinneseminariet på extra stat anvisa ett förslagsanslag av 658,900 kronor, att utgå enligt de grunder, som i överstyrelsens ovanberörda skrivelse i ämnet den 30 september 1915 angivits.

Utom nu återgivna framställningar från läroverksöverstyrelsen hava från lärarhåll till Kungl. Maj:t inkommit flera petitioner, avseende provisorisk löneroglering för år 1917. Jag vill i korthet omnämna det huvudsakliga av de äskanden, som i dessa framställningar kommit till synes.

Styrelsen för läroverkslärarnas riksförbund har anhållit, att Kungl. Maj:t ville till 1917 års riksdag framlägga förslag om en provisorisk löneroglering, avseende år 1917. Riksförbundet ansluter sig härvid till läroverksöverstyrelsens ovannämnda förslag men fogar därtill den hemställan, att åt extralärarna måtte beviljas ett dyrtidstillägg av 300 kronor.

I riksförbundets nu nämnda framställning hava förmedelst särskilda till Kungl. Maj:t ingivna skrivelser instämmanden gjorts av dels vissa läroverkskollegier, dels åtskilliga till riksförbundet anslutna lokalföreningar.

Stockholms lärarsällskap har — jämte det sällskapet begärt framläggande av proposition till 1917 års riksdag angående definitiv löneroglering

— hemställt, *dels* att, för den händelse Kungl. Maj:t skulle hos riksdagen begära särskilda dyrtidstillägg för de statens tjänstemän, med vilka lärarna genom en definitiv löne reglering skulle bli väsentligen likställda, Kungl. Maj:t måtte, utöver de genom löne regleringen eventuellt fastställda lönesatserna, föreslå samma dyrtidstillägg även för lärarna, *dels* att Kungl. Maj:t måtte av 1917 års riksdag begära ett anslag på extra stat att utgå såsom dyrtidstillägg under år 1917 till läroverkens och med dem jämställda anstalters lärare och lärarinnor på sådant sätt, att lärare i högsta lönegraden samt rektorer erhöles 700 kronor, övriga ordinarie ämneslärare 1,000 kronor, övningslärare och lärarinnor 300—600 kronor samt extra ordinarie ämneslärare 500 kronor, *dels ock* att, för den händelse riksdagen till följd av tidsläget icke skulle vilja besluta om definitiv löne reglering, Kungl. Maj:t måtte av riksdagen för år 1918 och följande år äska provisorisk löne reglering med sådana tilläggssatser till de nuvarande lönerna, att de samlade löne förmånerna icke understege de av lärarsällskapet för den definitiva löne regleringen påyrkade lönesatserna, d. v. s. vad beträffade ämneslärarna: för adjunkt i femte lönegraden samt för rektor vid realskola ett tillägg av 700 kronor, för övriga adjunkter 1,200 kronor, för lektor i femte lönegraden samt för rektor vid högre allmänt läroverk 900 kronor och för övriga lektorer 1,400 kronor.

I Stockholms lärarsällskaps framställning hava genom särskilda skrivelser instämt ett fyrtiotal *läroverkskollegier* ävensom vissa av de till läroverkslära rnas riksförbund hörande *lokalföreningarna*.

I en av 72 rektorer vid rikets allmänna läroverk¹⁾ och rektorn vid högre lärarinneseminariet undertecknad framställning har begärts, att vid en definitiv löne reglering rektors avlöning, oberoende av lektors respektive adjunkts slutlön, måtte bestämmas såsom en verklig chefslön, i överensstämmelse med för andra tjänstemannakårer brukliga principer. För den händelse emellertid en definitiv reglering av läroverkslära rnas avlöningsförhållanden ej kunde genomföras vid 1917 års riksdag, anhölle sökandena, att Kungl. Maj:t måtte i en provisorisk sådan för rektorerna vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminariet äska en förhöjning i deras nuvarande avlöningar av 1,000 kronor.

58 gymnastiklärare vid rikets allmänna läroverk hava i en till Kungl. Maj:t ingiven framställning hemställt, att deras löner måtte provisoriskt regleras i sammanhang med övrig vid de allmänna läroverken tjänstgörande personals löne reglering och i enlighet med i framställningen angivet förslag. Detta förslag innebär, bland annat, *dels* en provisorisk

¹⁾ Antalet av dessa läroverk utgör 77.

lönereglering från och med år 1918, utgående till ordinarie gymnastiklärare med ett belopp beräknat efter 160 kronor i första, 180 kronor i andra, 200 kronor i tredje och 220 kronor i fjärde lönegraden, allt per veckotimme, under förutsättning att normerande bestämmelser meddelades rörande omfattningen av deras tjänstgöring, samt till vikarierande gymnastiklärare med 125 kronor per veckotimme, varvid tillika hemställes, att, därest adjunkternas löner komme att ökas, även gymnastiklärarnas måtte höjas i viss närmare angiven proportion, *dels ock dyrtidstillägg* för år 1917 med 800 kronor för gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk och 400 kronor för gymnastiklärare vid realskola.

Vidare hava *teckningslärare och biträdande teckningslärare* vid de allmänna läroverken i Stockholm anhållit, att teckningslärarna vid de allmänna läroverken måtte erhålla ett lönetillskott, utgående för år 1917 med 30 kronor per tjänstgöringstimme i veckan och med ett maximibelopp av 900 kronor för minst 30 veckotimmar, att dessa belopp vid en eventuell provisorisk löneförbättring för år 1918 måtte höjas till respektive 35 kronor och 1,050 kronor, samt att de extra teckningslärarna måtte erhålla samma dyrtidstillägg per veckotimme som de ordinarie, dock intill ett belopp av högst 500 kronor.

Musiklärare vid allmänna läroverk i Stockholm hava anhållit om förslag till 1917 års riksdag, att musiklärare vid högre allmänt läroverk måtte tillerkännas ett dyrtidstillägg av minst 600 kronor för år, räknat från den 1 januari 1917, samt musiklärare vid realskola ett dyrtidstillägg av minst 450 kronor för år, från samma tidpunkt räknat.

Vidare hava från ett antal *läroverkskollegier* framställningar gjorts om provisorisk lönereglering utan närmare angivande av dess omfattning.

Slutligen må, vad de allmänna läroverken beträffar, erinras, att i anledning av en utav lärare och lärarinnor vid *samskolan i Haparanda* gjord framställning om dyrtidstillägg läroverksöverstyrelsen i skrivelse den 15 februari 1916 hemställt, att Kungl. Maj:t i samband med frågan om provisoriskt lönetillägg åt lärarna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter måtte taga under överbägande de åtgärder, som kunde erfordras för lindrande av det betryck, som rådde bland läroverkslärarna i de nordliga länen. Särskilda framställningar om ortstillägg för lärarna i Norrland hava dessutom inkommit från tre norrländska städer ävensom från Luleå lokalförening av läroverkslärarnas riksförbund.

Folkskoleseminarierna.

Beträffande folkskoleseminarierna har folkskolöverstyrelsen i skrivelse den 30 september 1916 framlagt förslag till definitiv lönereglering för lärarpersonalen vid dessa seminarier. I samband därmed har överstyrelsen

i nämnda skrivelse hemställt, att, därest en definitiv löneroglering icke nu skulle komma till stånd, ifrågavarande lärarpersonal dock måtte få komma i åtnjutande av en tillfällig löneförbättring motsvarande den, som kunde komma att tilldelas lärarna vid de allmänna läroverken.

Överstyrelsen har vidare erinrat, hurusom vid seminarierna vissa grupper av lärare förefunnes, vilka icke ägde motsvarighet vid de allmänna läroverken, nämligen kvinnliga adjunkter, övningsslärare i manlig och kvinnlig slöjd, i hushållsgöromål och i trädgårdsskötsel samt övningsskollärare. Uppenbarligen borde en eventuell tillfällig löneförbättring komma också dessa lärargrupper till godo och för dem avvågas i samma proportion till de ordinarie lönerna som för övriga lärare. Då en beräkning i detta hänseende kunde ske först sedan de grunder blivit kända, som skulle komma till tillämpning med avseende å de lärargrupper vid seminarierna och de allmänna läroverken, vilka för närvarande vore i lönehänseende likställda, vore det överstyrelsen icke möjligt att nu framlägga förslag härutinnan. Överstyrelsen inskränkte sig därför till att ytterligare hemställa, att därest förslag om tillfällig löneförbättring för seminariernas lärarpersonal skulle komma att framläggas för 1917 års riksdag, tillfälle måtte beredas överstyrelsen att dessförinnan inkomma med utredning och förslag i ämnet.

Med skrivelse den 3 januari 1917 har folkskolöverstyrelsen vidare överlämnat en av rektorerna vid statens folkskoleseminarier gjord framställning, däri dessa, för den händelse förslag till definitiv löneroglering för seminariernas lärare icke komme att föreläggas 1917 års riksdag, anhållit, att proposition måtte till riksdagen avlåtas om provisorisk löneroglering för samtliga folkskoleseminariernas rektorer och övriga lärare, och hava sökandena hemställt, att denna löneroglering måtte erhålla en sådan omfattning, att därigenom seminariernas ämneslärare måtte uppflyttas till lektors löneställning och att för övriga lärarbefattningar, vare sig de ägde motsvarighet vid de allmänna läroverken — såsom tecknings-, musik- och gymnastiklärare — eller icke, måtte beredas ett provisoriskt löneplan, varigenom seminarierna redan under provisoriet, trots den definitiva regeringens uppskjutande, kunde äga konkurrenskraft vid lärarrekrytering. Vidare hava sökandena hemställt, att, för den händelse Kungl. Maj:t komme att till riksdagen avlåta proposition i anledning av en från de allmänna läroverkens rektorer ingiven framställning om rektorernas lönefråga (se sid. 25 här ovan), folkskoleseminariernas rektorer däri måtte inbegripas i samband med rektorerna vid de högre allmänna läroverken.

Härjämte har dels från ett lärarkollegium yrkats, att, därest en definitiv löneroglering icke komme till stånd vid 1917 års riksdag, Kungl. Maj:t måtte föreslå en tillfällig löneroglering, utgående från den 1 januari 1917 med sådana belopp, att seminarielärarnas löner icke komme att understiga de av lärarlönenämnden år 1914 föreslagna, dels från ett annat collegium begärts, att, därest proposition om en fullt effektiv löneroglering

icke komme att avlåtas till 1917 års riksdag, en skälig, efter lokala och tidsförhållanden avpassad löneförbättring måtte beredas seminariernas lärare, vilken löneförbättring i sådant fall borde göras retroaktiv och räknas från den 1 januari 1917, dels ock från ett seminarium med instämmanden från ett flertal andra föreslagits, att Kungl. Maj:t måtte framlägga proposition om lönereglering för folkskoleseminariernas lärare i huvudsaklig överensstämmelse med ett av folkskolöverstyrelsen avgivet förslag och att de löner, som där föreslagits, måtte få utgå från och med år 1918, ävensom att motsvarande belopp måtte beviljas såsom dyrtidstillägg från 1917 års början.

Efter det folkskolöverstyrelsen erhållit del av ett inom ecklesiastikdepartementet utarbetat preliminärt förslag till grunder för beredande av tillfällig löneförbättring under år 1918 för lärarna vid de allmänna läroverken, har överstyrelsen i skrivelse den 24 februari 1917 framlagt förslag till dylik löneförbättring för seminariernas lärare och därvid anfört:

Vad beträffade de för läroverkslärarna preliminärt beräknade löneförbättringsbeloppen, i vad dessa ägde betydelse för seminariernas vidkommande, funne överstyrelsen visserligen, att det skulle — icke minst ur synpunkten av att tillförsäkra seminarierna så kvalificerade lärarkrafter, som dessa särskilt efter senaste seminariereform vore i behov av — varit önskvärt, att ifrågakvarande belopp kunnat sättas ej oväsentligt högre än angivits. Överstyrelsen hade emellertid icke ansett sig kunna eller böra framställa förslag om ändring av sagda belopp, detta så mycket mindre som någon avsevärdare höjning av samtliga eller några belopp icke läte sig genomföra inom ramen av det anslagsbelopp, som för ändamålet beräknats i statsverkspropositionen.

Överstyrelsen upptager härefter frågan om löneförbättringens belopp för de olika grupperna av lärare vid seminarierna och anför därvid följande:

Vad beträffade *rektor* vid folkskoleseminarium intoge han i lönehänseende en mellanställning mellan rektor vid högre allmänt läroverk och rektor vid realskola. Hans begynnelseavlöning vore, fränsett en viss olikhet i fråga om fördelningen mellan lön och tjänstgöringspenningar, densamma som den sistnämndes, men då han erhöle ett ålderstillägg mer än denne, komme hans slutavlöning att uppgå till samma belopp som begynnelseavlöningen för rektor vid högre allmänt läroverk, under det realskolerektors slutavlöning med 500 kronor understege densamma. Enligt såväl lärarlönenämndens som överstyrelsens förslag till lönereglering för folkskoleseminarierna skulle seminarie-rektor komma att i lönehänseende likställas med rektor vid högre allmänt läroverk.

Det syntes överstyrelsen, som skulle den mellanställning i avlöningshänseende, seminarie-rektorerna sålunda intoge, nu komma till lämpligt uttryck på det sätt, att den tillfälliga löneförbättringen bestämdes för rektorer i första och andra lönegraderna till samma belopp som för rektorer vid realskolor och för rektorer i högsta lönegraden till samma belopp som för rektorer vid högre allmänna läroverk i högsta lönegraden.

Då avlöningsförmånerna för *manliga adjunkter* vid folkskoleseminarierna för närvarande vore alldeles desamma som de, vilka tillkomme manliga adjunkter vid de allmänna läroverken, syntes också för närvarande en tillfällig löneförbättring för båda grupperna böra bliva densamma.

Någon motsvarighet till de *kvinnliga adjunkternas* avlöningstyp finnes däremot ej vid de allmänna läroverken. De ordinarie kvinnliga ämneslärare, som funnes vid läroverken, nämligen lärarinnor och första lärarinnor vid statens samskolor, stode nämligen i lönehänseende på ett så pass mycket lägre plan, att någon direkt jämförelse mellan dem och de kvinnliga seminarieadjunkterna icke kunde ifrågasättas. Det syntes stå i överensstämmelse med den allmänna karaktär och det syfte, den nu äsviftade löneförbättringen måste anses hava, att densamma finge utgå med samma belopp till både manliga och kvinnliga befattning-havare inom samma grupp. Överstyrelsen ville alltså i fråga om de kvinnliga adjunkterna, liksom beträffande övriga kvinnliga lärare vid seminarierna, föreslå, att löneförbättringen måtte till dem utgå med samma belopp som till motsvarande manliga tjänstnehavare.

Vad så anginge *lärarna i övningsämnen* syntes uppenbart, att lärarna i gymnastik, teckning och musik i fråga om den tillfälliga löneförbättringen borde jämsställas med lärarna i samma ämnen vid de högre allmänna läroverken. Såväl beträffande avlöningsbeloppen som tjänstgöringens omfattning vore de närmast likställda med dessa, och den stora betydelse för seminarieundervisningen i det hela, som måste tillmätas övningsämnena, borde göra det själfallet, att högsta möjliga löneförbättringsbelopp borde tillkomma ifrågavarande lärare. För lärarna i de övningsämnena, vilka ej vid de allmänna läroverken vore företrädade av ordinarie lärare, nämligen i manlig och kvinnlig slöjd, i hushållsgöromål och i trädgårdsskötsel, syntes löneförbättringen med nedan nämt undantag böra bestämmas till samma belopp som för lärarna i teckning och musik, enär de varken beträffande avlöning eller tjänstgöring så avsevärt skilde sig från sist-nämnda lärare, att tillräckligt skäl kunde anses förefinnas för en avvikelse i fråga om löneförbättringens belopp. Överstyrelsen ansåge, att löneförbättringen borde utgå med samma belopp till både manliga och kvinnliga övningslärare.

Beträffande lärarinnorna i kvinnlig slöjd vid manliga seminarier, vilka i de flesta fall hava en undervisningsskyldighet av 12 veckotimmar och därför uppbära ett arvode av 840 kronor, ville överstyrelsen, då de kunna anses hava ungefär halv tjänstgöring, föreslå, att den tillfälliga löneförbättringen må utgå med hälften av det belopp, som skulle tillkomma övriga övningslärare.

I de fall där, beträffande ämnena manlig slöjd och trädgårdsskötsel, undervisning i ett övningsämne till samma omfattning som den, som eljest uppehölles av *en* lärare, vore fördelad på flera lärarkrafter, borde *ett* löneförbättringsbelopp utgå att mellan dem, som uppehölle undervisningen, fördelas på samma sätt som den ordinarie avlöningen.

Beträffande avlöningen till *lärarna vid seminariernas övningsskolor* hade allmänt den grundsatsen erkänts böra vara normerande, att densamma skulle varanagot högre än eller åtminstone lika hög som avlöningen för folkskollärare i de samhällen, som gäve sin lärarpersonal den bästa avlöningen. I sådant syfte beviljades av 1908 års riksdag, i avbidan på den mera stadigvarande löneförbättring, varom den så kallade seminarie-kommittén väntades komma att avgiva förslag, åt ifrågavarande lärare en tillfällig löneförbättring å 400 kronor för manlig och 300 kronor för kvinnlig sådan lärare i Stockholm och Göteborg samt 300 kronor för manlig och 200 kronor för kvinnlig sådan lärare i övriga städer. Anslag till sådan löneförbättring hade sedermera för varje år av riksdagen anvisats. Tydligt vore, att den löneförbättring, som sålunda sedan nio år utgått till ifrågavarande lärare, numera praktiskt sett måste betraktas såsom en integrerande beståndsdel av deras ordinarie avlöning och att, då det gällde att avväga beloppet av den löneförbättring, som med hänsyn till *nu* rådande förhållanden borde tilldelas dem, utgångspunkten måste bliva den i stat fastställda lönen jämte det hittills

utgående lönetillägget. De faktiska avlöningsbelopp, med vilka man alltså hade att räkna såsom utgångspunkt, äro följande:

		för lärare i Stockholm och Göteborg:	
		Manlig lärare.	Kvinnlig lärare.
		Kronor.	Kronor.
1	lönegraden	2,100	1,800
2	»	2,400	1,950
3	»	2,700	2,100
4	»	3,000	2,300
		för lärare i övriga städer:	
		Manlig lärare.	Kvinnlig lärare.
		Kronor.	Kronor.
1	lönegraden	2,000	1,700
2	»	2,300	1,850
3	»	2,600	2,000
4	»	2,900	2,200

Den förutnämnda hittills vid lönereglering för övningsskollärarna tillämpade grundsatsen, att deras avlöning skulle vara något högre än eller åtminstone lika hög som avlöningen för folkskollärare i de samhällen, som bäst avlönade sin lärarpersonal, hade under de senaste åren rubbats såväl genom den tillfälliga löneförbättring av statsmedel, som beviljats folkskollärare, som genom höjning av kommunernas lönetillägg, och övningsskollärarna vore nu avsevärt sämre ställda än folkskollärarna i åtskilliga städer, ett förhållande, vilket såsom sin konsekvens medfört, att blott ett fåtal sökande brukade anmäla sig till lediga övningsskollärartjänster. Att nu avväga den tillfälliga löneförbättringen så, att nämnda missförhållande fullt utjämnades, syntes måhända icke låta sig göra, men det vore uppenbart, att detsamma icke skäligen kunde sättas lägre än det högsta löneförbättringsbelopp av statsmedel, som vore avsett att utgå till folkskollärare, nämligen 500 kronor. Överstyrelsen funne icke heller här skäl att föreslå någon olikhet mellan manliga och kvinnliga befattningshavare.

Vidkommande därefter de *extra ordinarie lärarna* ville överstyrelsen först yttra sig angående en grupp ämneslärare, som icke hade direkt motsvarighet vid de allmänna läroverken. Genom beslut av 1913 års riksdag inrättades vid de 13 seminarier, där blott fyra adjunkt-befattningar funnes uppförda i staten, en femte adjunktstjänst, men därvid bestämdes tillika, att sagda tjänster skulle uppehållas med extra ordinarie lärarkrafter, till dess genom en, som man hoppades, snart förestående lönereglering bättre förutsättningar skapats för att få tjänsterna besatta med väl kvalificerade lärarkrafter. Uppenbart vore, att de extra ordinarie lärare, som förordnades att uppehålla sagda tjänster, för arbetet vid seminarierna komme att få en mera ingripande betydelse än exempelvis vikarierande lärare, som vid vakans eller annan mera tillfällig ledighet uppehölle ordinarie tjänster, varför det också vore önskvärt, såväl att för dessa befattningar väl kvalificerade krafter måtte kunna förvärfvas som att icke allt för täta ombyten av innehavare av desamma ägde rum. Med hänsyn härtill och då behovet av löneförbättring borde anses större för den, som under längre tid uppehölle en befattning och måhända stiftat familj, syntes löneförbättringen för de lärare, som uppehölle ifrågakvarande tjänster, böra sättas något högre än för övriga extra ordinarie ämneslärare. Löneförbättringen å här berörda extra ordinarie adjunktstjänster borde enligt överstyrelsens förslag bestämmas till 500 kronor.

Beträffande vikarierande gymnastiklärare, teckningslärare och musiklärare funne

överstyrelsen icke anledning ifrågasätta andra belopp än dem, som föreslagits för sagda lärare vid allmänt läroverk, och ville därjämte uttala sig för att löneförbättringen för vikarierande lärare i slöjd, hushållsgöromål och trädgårdsskötsel måtte få utgå med samma belopp som för vikarierande lärare i teckning och musik.

Vad slutligen anginge vikarier för lärare i övningsskolan föreskrevs om dem i gällande löneförfattning, att de skulle åtnjuta arvode till samma belopp som arvodet i första avlöningsgraden av befattningen. Då övningsskollärarna, liksom övningslärarna, tillsattes allenast genom förordnande och alltså i fråga om dem samma stränga skillnad mellan ordinarie och extra ordinarie anställning icke kunde uppehållas som beträffande exempelvis adjunkter, syntes i avseende å den hittills utgående tillfälliga löneförbättringen den praxis i allmänhet hava tillämpats, att löneförbättringen tilldelats samtliga övningsskollärare med undantag av dem, som vikarierat för tjänstlediga lärare, vilka under ledigheten själva uppburit löneförbättring. Överstyrelsen funne det ur flera synpunkter, men framför allt med hänsyn till önskvärdheten av att kunna även för mera varaktig extra ordinarie anställning å ifrågavarande viktiga befattningar förvärva så goda krafter som möjligt, riktigast, att berörda anordning finge tillämpas även beträffande den löneförbättring, som nu skulle föreslås. För sådana lärare åter, som i nyss angivna ordning uppehölle vikariat å övningsskollärartjänster och vilka hittills icke uppburit någon löneförbättring, borde nu tydligen särskilt löneförbättringsbelopp bestämmas, och överstyrelsen funne det skäligt, att detta sattes till 300 kronor, eller samma belopp som föreslagits för vikarierande folkskollärare.

Såsom känt vore och i det föregående redan antytts, hade på grund av den utvidgning och omorganisation, som ägde rum vid seminarierna, vid flera av dem ett antal lärarkrafter anstälts, vilkas avlöning utginge å extra stat. I fråga om dessa hade vid äskande och beviljande av anslag iakttagits, att för ämneslärare beräknats arvode såsom för extra ordinarie sådana lärare men för övningslärare och övningsskollärare, vilka, såsom redan antytts, tillsattes genom förordnande, samma avlöning som för de lärare, vilka vore uppförda på ordinarie stat. Vad sistnämnda lärargrupper beträffade hade likställigheten med de ordinarie lärarna även innefattat rätten att efter viss tid uppflyttas i högre lönegrad. Då ju, såsom också redan framhållits, ifrågavarande lärare fullgjorde alldeles samma åligganden som ordinarie lärare och anledningen till att deras avlöning utginge å extra stat vore av rent formell art, syntes uppenbart, att de jämväl i fråga om den tillfälliga löneförbättringen borde likställas med motsvarande lärare å ordinarie stat.

Vad i övrigt beträffade de närmare bestämmelser, som kunde erfordras i fråga om löneförbättringens utgående och villkoren för dess åtnjutande, syntes lämpligast, att det, såsom skett beträffande den tillfälliga löneförbättringen för folkskollärarkåren, överlämnades åt Kungl. Maj:t att därom utfärda närmare föreskrifter.

Överstyrelsen har vidare i en bilaga angivit antalet av de lärare inom olika grupper, som för så vitt nu kunde bedömas under år 1918 komme att finnas vid seminarierna och som skulle komma i åtnjutande av den tillfälliga löneförbättringen. I avseende å lärarantalet ville överstyrelsen slutligen erinra, att antalet vikarierande lärare uppenbarligen icke kunde på förhand med större grad av sannolikhet beräknas, då det ju bleve beroende av sådana omständigheter som sjukdomsfall, befördran och dylikt. De angivna talen vore grundade på förhållandena under läsåren 1915—1916 och 1916—1917.

I samband med folkskoleseminariernas lärarkår torde här böra komma i betraktande några andra likaledes under folkskolöverstyrelsen sorterande

Blindunder-
visningsan-
stalterna.

lärare, nämligen rektorerna vid blindundervisningsanstalterna. Dessa rektorer äro i avlöningshänseende närmast likställda med vissa av de lärare, jag ovan avhandlat, och synas mig förty böra komma i åtnjutande av en efter lika grunder beräknad tillfällig löneförbättring.

Rektor vid institutet och förskolan för blindade å Tomtebodas åtnjuter för närvarande, förutom boställsvåning med värme och planteringsland, därest tillgång till sådant finnes, en avlöning av 5,500 kronor, därav 3,700 kronor lön och 1,800 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg, vardera å 500 kronor och fördelade med 350 kronor på lön och 150 kronor på tjänstgöringspenningar. En var av rektorerna vid förskolan för blindade i Växjö och hantverksskolan i Kristinehamn för blindade äger uppbära, förutom bostad med värme, avlöning av 3,000 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg, vardera å 500 kronor och med enahanda fördelning på lön och tjänstgöringspenningar, som gäller i fråga om rektor vid institutet å Tomteboda.

Med skrivelse den 7 december 1916 har folkskolöverstyrelsen överlämnat särskilda framställningar från direktionen för institutet å Tomteboda och styrelserna för anstalterna i Växjö och Kristinehamn, däri hemställt om framställning till riksdagen angående tillfällig löneförbättring för ovan omnämnda rektorer att utgå efter de grunder, som kunde varda bestämda för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken.

De tekniska
elementarsko-
lorna.

Vad slutligen de *tekniska elementarskolorna* beträffar hava vederbörande styrelser, med anledning av framställningar från skolornas lärarpersonal, i särskilda till Kungl. Maj:ts ingivna skrivelser hemställt om vidtagande av åtgärder i syfte att ifrågavarande lärare måtte erhålla tillfällig löneförbättring efter samma grunder, som komme att gälla för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken.

Departement-
schefen.

Ofta hava uttalanden framkommit, som givit uttryck för den meningen, att lärarna vid de allmänna läroverken och därmed likställda läroanstalter under långa tider varit och allt fortfarande äro i avlöningshänseende tillbakasatta. Det torde ej heller kunna bestridas, att bakom de krav på ökade löneförmåner, som framställt från lärarhåll, ligga synnerligen kännbara behov, åt vilkas tillgodoseende staten har all anledning att ägna sin omsorg. Själva lönefrågans komplicerade natur och dess sammanhang med andra spörsmål av svårartad och principiell beskaffenhet äro emellertid omständigheter, som tid efter annan vållat dess undanskjutande.

Jag har i det föregående genom att angiva de väsentligaste data och fakta från lönefrågans skeden före 1904 års reglering velat åskådliggöra,

hur långsamt denna fråga avancerat. Givet är, att den långa väntetiden varit i hög grad ofördelaktig för lärarkåren. När så slutligen lönefrågan löstes vid 1904 års riksdag, var det bland lärarna en allmän mening, att de lönesatser, som då fastställdes och som beräknats efter levnadsomkostnaderna under åren 1889—1898, voro föråldrade och för knappt tillmätta.

Trots upprepade framställningar från lärarhåll har på grund av omständigheter, för vilka jag ovan redogjort, frågan om en definitiv löne-reglering för lärarpersonalen blivit uppskjuten. Då sålunda spörsmålet redan länge varit aktuellt, är det förklarligt, att under nuvarande kristider förhållandena för lärarna utvecklats så, att man kan tala om ett verkligt nödläge, åtminstone så vitt angår de lägst avlönade. Ett ingripande från statsmakternas sida är därför enligt min mening starkt av nöden, och ett uppskjutande av en tillfällig ekonomisk hjälp kan befaras medföra vådor ej endast för lärarna själva utan även för läroverken och undervisningen.

Jag vill emellertid genast bemöta en gensaga, som tilläventyrs kan komma att här göras gällande, nämligen att i trots av ovan antydda svåra förhållanden ingen nämnvärd brist på sökande till lediga lärarplatser för närvarande kan konstateras. Detta är visserligen ett faktiskt förhållande, som icke kan bestridas, men betraktar man orsaken härtill, kan man i många fall finna, att förklaringen är att söka i det oegennyttiga intresse för studier, som leder mången in på lärarbanan. Detta är ju otvivelaktigt en glädjande företeelse, så länge den varar, men att göra den offentliga högre undervisningens bestånd och utveckling i någon väsentlig mån beroende därav synes mig vara att ställa allt för stora fordringar på ungdomens idealitet och ekonomiska optimism.

Då alltså enligt mitt förmenande åtgärder från statens sida äro starkt av behovet påkallade för att förmedelst en tillfällig hjälp, till dess den definitiva löne-regleringen kan komma att bli fastställd, lindra det ekonomiska betryck, vari lärarna för närvarande befinna sig, vill jag emellertid betona, att denna hjälp icke är att betrakta såsom ett på grund av nu rådande kristid dem tillerkänt dyrtidstillägg utan som en löneförbättring, vilken redan före inträdandet av kristiden var befogad; den avser att åtminstone delvis utjämna den skillnad, som i fråga om avlöningsförhållandena råder mellan lärarna och de flesta övriga av statens tjänstemannakårer, vilka under de senaste decennierna fått sin ställning förbättrad genom definitiva löne-regleringar.

De krav, som i förevarande avseende gjorts gällande i de till Kungl. Maj:t nu inkomna framställningarna, hava i det hela gått ut på en till-

fällig löneförbättring, och de divergenser, som här varit tillfännades, hava i stort sett rört sig om löneförbättringens storlek.

Läroverksöverstyrelsen har för sin hemställen tagit till utgångspunkt ett förslag, som överstyrelsen år 1913 framlade vid då ifrågasatt tillfällig löneförbättring, och har för att undvika ett föregripande av en blivande definitiv löne reglering gjort vissa jämkningar i detsamma. Med läroverksöverstyrelsen har styrelsen för läroverkslärarnas riksförbund i huvudsak instämt. Stockholms lärarsällskap åter har — under framhållande att de av överstyrelsen begärda tilläggsbeloppen vore i förhållande till det verkliga behovet allt för knappt tillräckliga — dels, under förutsättning att definitiv löne reglering kommer till stånd vid innevarande års riksdag att träda i kraft från och med år 1918, för tillfällig löneförbättring under år 1917 föreslagit vissa högre belopp än av överstyrelsen ifrågasatts, dels ock, därest definitiv löne reglering ej nu varder besluten, gjort framställning om än högre belopp, dessa beräknade för år 1918.

Ytterst få lärare, säger lärarsällskapet, skulle helt säkert med de av läroverksöverstyrelsen föreslagna beloppen vara hjälpta ur den förlägenhet, i vilken dyrtiden bragt dem. I all synnerhet vore de lärare, som hade familj att underhålla, i behov av vida mer, för att de, utan att överväldigas av sina ekonomiska svårigheter, skulle kunna uthärdas, intill dess ny löne reglering trädde i kraft. Bristen hade redan under de senaste åren för flertalet lärare överstigit de av överstyrelsen påyrkade beloppen. De av lärarsällskapet föreslagna beloppen vore i betraktande av de svårigheter, som retroaktivt utgående anslag helt naturligt måste erbjuda, sätta snarare under än över det trängande behovets gräns.

Det är mig vidare icke obekant, att inom riksdagen för närvarande till behandling föreligger en motion angående löneförbättring för lärarkåren vid de allmänna läroverken. Den ekonomiska hjälp, som i motionen avses, har fått karaktären av en provisorisk löne reglering och innebär en allmän förhöjning av lönerna efter en viss procentuell skala. Därest nu förhållandena vore sådana, att i avbidan på den definitiva löne regleringen provisoriska åtgärder borde vidtagas, som kunde förväntas bli bestående under någon längre tid, innan den definitiva löne regleringen kunde komma att träda i kraft, skulle givetvis ett förslag i den av motionären antydda riktningen vara förtjänt att allvarligt övervägas. Såsom jag ovan antytt, hyser jag emellertid den förhoppningen, att frågan om en definitiv löne reglering inom kort skall föreligga i fullt utrett skick, och vid sådant förhållande anser jag det vara av vikt, att icke för den tid, som återstår till den definitiva regleringens ikraftträdande, några sådana löne regleringar fastställas, som kunna föregripa bedömandet av den stora löne regleringsfrågan. Jag har därför ansett mig böra nu framlägga ett förslag icke till en provisorisk löne reglering utan till en tillfällig löneförbättring för ifrågasatt lärarkåren.

Det torde under sådana förhållanden vara tydligt, att denna löneförbättring icke kan tillmätas efter samma grunder, som skulle hava varit bestämmande, därest jag nu åsyftat att bereda lärarpersonalen en mer eller mindre slutgiltig *lönereglering*. Givetvis kan den tillfälliga löneförbättringen icke heller avvägas så, att den för olika lärarkårer kommer att medföra en efter mitt förmenande fullt tillräcklig och rättvis löneökning. Man måste här inskränka sig till att söka i görligaste mån avhjälpa de mest tryckande svårigheterna, och vid detta förhållande synes den tillfälliga löneförbättringen böra i jämförelsevis större utsträckning komma dem till godo, som äro mest ogynnsamt ställda i avlöningshänseende. Vidare synes mig den olikhet i avlöningen, som för i övrigt jämställda befattningshavare är betingad av tjänstgöringens olika beskaffenhet och omfattning, icke böra föranleda någon skillnad i fråga om den tillfälliga löneförbättringen för sådana fall, där ett lika behov kan anses föreligga.

I de flesta framställningar, som inkommit till Kungl. Maj:t, har framhållits behovet av att en löneförbättring måtte komma till stånd redan för år 1917. Huru starka skäl än kunna anföras till stöd härför, anser jag mig dock med hänsyn till förslagets finansiella innebörd och riksdagens obenägenhet att på ett följande års stat uppföra ett för löpande budgetår avsett belopp av sådan storlek, som här kommer i fråga, icke böra förorda en dylik åtgärd. Jag vill erinra därom, att för innevarande år skulle samtliga de lärare, denna min framställning avser, komma i åtnjutande av den hjälp i form av krigstidstillägg, varom förslag förelagts riksdagen. Den förevarande tillfälliga löneförbättringen bör därför avse år 1918.

Tager jag närmare i betraktande de belopp, varmed denna tillfälliga löneförbättring synes böra utgå, har jag i stort sett haft att väga mellan å ena sidan läroverksöverstyrelsens förslag och å den andra de krav, som härutinnan framställts av Stockholms lärarsällskap, till vilken sistnämnda korporation ett stort antal lärarkollegier i riket anslutit sig.

Beträffande de av läroverksöverstyrelsen föreslagna beloppen är att märka, att de tillmätts under förutsättning, att den föreslagna löneförbättringen skulle utgå redan från och med år 1917. Beaktar man därjämte, att lärarna nu snart hava tre påfrestande dyrtidsår bakom sig och att endast ett ytterst ringa fåtal kan tänkas hava kommit i åtnjutande av den utav 1916 års riksdag beviljade krigstidshjälpen för år 1916, synas mig starka skäl tala för att gå något längre än överstyrelsen föreslagit.

Att godtaga de tilläggsbelopp, som föreslagits av Stockholms lärarsällskap och övriga, som instämt med denna korporation, synes mig emellertid icke möjligt. Dels bör man nämligen tillse, att beloppen icke sättas så höga, att en definitiv lönereglering skulle därigenom föregripas, dels

skulle ett bifall till lärarnas eget krav medföra större kostnader än som äro förenliga med den varsamhet med statsutgifterna, som särskilt under nuvarande förhållanden är av nöden.

Jag övergår nu till att angiva de olika belopp, jag finner skäligt förorda för olika kategorier av lärare. De förslag, jag här framställer, har jag för överskådlighetens skull sammanfattat i en tabellarisk översikt (sid. 45—49 i det följande).

Rektorerna.

För rektorerna vid de högre allmänna läroverken har av läroverksöverstyrelsen föreslagits ett tilläggsbelopp av 400 kronor, av Stockholms lärarsällskap 700 och 900 kronor för respektive åren 1917 och 1918 samt i rektorernas petition ett belopp av 1,000 kronor. För det krav, som från rektorernas sida framställts, nämligen bestämmande av rektors lön såsom en efter hans ställning avpassad chefslön, kunna ju anföras goda skäl, men detta är givetvis en fråga, som närmare bör skärskådas i samband med spørsmålet om den definitiva löne regleringen. Jag anser, att för de vid högre allmänna läroverk anställda rektorer i första lönegraden bör bestämmas ett tilläggsbelopp av 400 kronor, motsvarande vad läroverksöverstyrelsen föreslagit för samtliga rektorer, samt att tillägget för rektorer i andra lönegraden bör sättas till 500 kronor. Härigenom skulle den sammanlagda avlöningen icke komma att överskrida de avlöningsförmåner, lärarlönenämnden föreslagit för rektorer i olika lönegrader (respektive 6,400 och 7,000 kronor). Enahanda beräkningsgrund bör anläggas i fråga om beloppet för rektor vid högre lärarinneseminariet.

Rektorerna vid realskolorna skulle komma i åtnjutande av lönetillägg, uppgående enligt läroverksöverstyrelsens förslag till 500 kronor, enligt Stockholms lärarsällskap till 700 kronor och enligt rektorernas petition till 1,000 kronor. För egen del finner jag ifrågavarande belopp böra begränsas till 600 kronor. Samma förmån synes böra tillkomma rektorerna vid förskolan för blinda i Växjö och vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda.

I fråga om manliga rektorer vid folkskoleseminarierna, vilka hava en begynnelseavlöning av 5,000 kronor, med rätt till två ålderstillägg å 500 kronor vardera, ansluter jag mig till folkskolöverstyrelsens förslag. Rektorer i första och andra lönegraderna skulle alltså i detta avseende likställas med rektorer vid realskolor och få sig tillerkänt ett belopp av 600 kronor, och rektorer i högsta lönegraden skulle i likhet med de högre allmänna läroverkens rektorer i andra lönegraden erhålla ett tilläggsbelopp av 500 kronor. Enahanda beräkningsgrund synes mig böra tillämpas i fråga om rektor vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodå.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att Kungl. Maj:t i en den 23

februari 1917 till riksdagen avlåten proposition angående grunder för kvinnas utnämning och befordran till rektor vid kvinnligt folkskoleseminarium föreslagit, bland annat, att sådan kvinnlig rektor skulle äga åtnjuta de löneförmåner, som tillkomma kvinnlig adjunkt i högsta lönegraden, jämte fri bostad eller hyresersättning till belopp, som av Kungl. Maj:t bestämmas, samt dessutom ålderstillägg enligt samma grunder och till samma belopp, som äro bestämda för manlig rektor. Vid bifall till detta förslag torde även kvinnlig seminarierektor böra kunna komma i åtnjutande av nu ifrågasatt avlöningsförbättring, och torde lönetillägget i detta fall böra bestämmas till 600 kronor.

För rektorerna vid de tekniska elementarskolorna, vilka hava en begynnelseavlöning av 5,000 kronor, med rätt till fyra ålderstillägg å 500 kronor vardera, synes tilläggsbeloppet i samtliga lönegrader böra bestämmas till 600 kronor. Det bör erinras, att dessa rektorer, i motsats till de övriga, icke åtnjuta bostadsförmån.

För lektorerna vid de högre allmänna läroverken har i framställningarna en åtskillnad gjorts mellan lektorer i femte lönegraden och lektorer i de övriga lönegraderna. För de förra har av läroverksöverstyrelsen föreslagits en löneförbättring av 400 kronor och av Stockholms lärarsällskap ett tilläggsbelopp med 700 och 900 kronor för respektive åren 1917 och 1918; för de senare har läroverksöverstyrelsen föreslagit ett belopp av 500 kronor samt Stockholms lärarsällskap belopp av respektive 1,000 och 1,400 kronor.

Vad beträffar lektorerna i femte lönegraden anser jag, att för dessa, vilkas kontanta avlöning är fastställd till samma belopp som för rektorer vid de högre allmänna läroverken i första lönegraden, tilläggsbeloppet bör vara detsamma som för bemälda rektorer eller 400 kronor. Hänsynen till att i detta fall icke överskrida vad i förslag till definitiv löne reglering tänkts skola utgå till lektorer i högsta lönegraden har föranlett mig att i förevarande punkt ansluta mig till läroverksöverstyrelsen. För lektorer i övriga lönegrader synes mig tilläggsbeloppet böra bestämmas till 600 kronor.

Enahanda belopp å respektive 400 och 600 kronor böra tillkomma lektorerna vid högre lärarinneseminariet och vid de tekniska elementarskolorna, däribland även innehavarna av de två lektorat, som, vid bifall till Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition gjorda framställning angående anslag till tekniska elementarskolan i Örebro, skulle vid 1918 års början inrättas vid denna läroanstalt.

I fråga om adjunkterna vid *de allmänna läroverken* har läroverks-

Lektorer.

Adjunkter.

överstyrelsen föreslagit ett tilläggsbelopp av 500 kronor för samtliga lönegrader. Stockholms lärarsällskap har, i likhet med vad som föreslagits beträffande lektorerna, gjort en skillnad mellan adjunkter i femte lönegraden och adjunkter i de övriga lönegraderna och för de förra föreslagit ett belopp av 700 kronor samt för de senare belopp av 1,000 och 1,200 kronor för respektive åren 1917 och 1918.

Såsom jag föreslagit i fråga om lektorerna, anser jag mig även beträffande adjunkterna böra göra en skillnad mellan befattningshavare i olika lönegrader, dock på det sätt, att beloppet för adjunkter i första lönegraden sättes högre än det belopp, som bör tillkomma adjunkter i de övriga lönegraderna. För adjunkter i lägsta lönegraden synes mig böra utgå ett belopp av 700 kronor och för övriga adjunkter ett belopp av 600 kronor.

För manliga adjunkter vid *folkskoleseminarierna* bör den tillfälliga löneförbättringen utgå med samma belopp som för adjunkter vid de allmänna läroverken.

I fråga om de kvinnliga adjunkterna vid dessa seminarier ansluter jag mig till folkskolöverstyrelsens förslag och förordar för dem enahanda belopp som för de manliga adjunkterna, således 700 kronor i första och 600 kronor i de övriga lönegraderna.

Ämneslära-
rinnor.

Vad beträffar ämneslärarinnorna vid statsamskolorna vill jag till en början erinra, att riksdagen under en följd av år medgivit, att utöver de ordinarie lärarinnor vid statens samskolor å stat tillkommande löneförmånerna finge såsom tillfällig löneförbättring utgå till första lärarinna i första lönegraden 50 kronor, till lärarinna i första lönegraden 350 kronor och till lärarinna i andra lönegraden 50 kronor, av vilka belopp $\frac{2}{3}$ skulle anses utgöra lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar. Särskilda medel hava ock för ändamålet av riksdagen årligen beviljats på extra stat. Läroverksöverstyrelsen har nu — under framhållande att omförmälda tillfälliga löneförbättring bör räknas såsom tillhörande begynnelselönen — föreslagit ett belopp av för ämneslärarinna 300 kronor och för första lärarinna 350 kronor.

Att jämväl dessa lärarinnor böra komma i åtnjutande av en tillfällig löneförbättring, utöver vad sedan en tid till dem utgått, finner jag fullt befogat. I fråga om beloppen ansluter jag mig till vad läroverksöverstyrelsen i detta avseende föreslagit utom i det fallet, att jag anser den tillfälliga löneförbättring, varom nu är fråga, böra jämväl för ämneslärarinna i första lönegraden sättas till 350 kronor. För vinnande av större enkelhet torde vidare den av riksdagen förut beviljade tillfälliga

löneförbättringen böra sammanslås med den löneförbättring, som nu kan komma att beviljas. Vid sådant förhållande skulle totalbeloppen av löneförbättringen bliva: för första lärarinna i första lönegraden 400 kronor, för första lärarinna i andra lönegraden 350 kronor, för lärarinna i första lönegraden 700 kronor och för lärarinna i andra lönegraden 350 kronor.

Enahanda tilläggsbelopp, som nu föreslagits för första lärarinna eller 350 kronor, bör tillkomma de ordinarie ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet.

För övningslärare vid *högre allmänt läroverk* har läroverksöverstyrelsen föreslagit ett tilläggsbelopp av 300 kronor och för övningslärare vid *real- eller samskola* ett belopp av 200 kronor. Av Stockholms lärarsällskap har föreslagits ett provisoriskt minimitillägg av 300 kronor och ett maximitillägg av 600 kronor, dock utan angivande av huru dessa belopp lämpligen borde tillmätas för olika lärare med hänsyn till arten eller omfattningen av deras tjänstgöring. Vidare hava, på sätt jag ovan nämnt, olika krav framställts i ämnet från respektiva lärarkårers sida.

Då jag nu går att yttra mig om storleken av de tilläggsbelopp, som i dessa fall synas kunna ifrågasättas, vill jag till en början framhålla, hurusom jag finner skäl föreligga att i förevarande avseende särskilja gymnastiklärarna från övriga övningslärare och tilldela de förra ett något högre belopp än de senare. Jag ledes därtill främst av den enligt min mening i förhållande till deras utbildning redan nu oskäligt låga avlöningen. Denna deras ekonomiskt svaga ställning har ock beaktats i föreliggande förslag till definitiv lönereglering för ifrågavarande lärarpersonal. Att en rätt väsentlig ökning i gymnastiklärarnas avlöningsförhållanden är av nöden visas ock, bland annat, av den rådande bristen på dylika lärare. Det må erinras, att vid ett antal av ej mindre än 14 real- och samskolor gymnastiklärarbefattningarna upprepade gånger — i ett fall ända till 7 gånger — ledigförklarats, utan att kompetenta sökande anmält sig. Med anledning härav gjorde läroverksöverstyrelsen — under åberopande av att föga utsikt funnes att, så länge ingen förbättring i gymnastiklärarnas löneförhållanden blivit medgiven, vid eventuellt förnyat ledigförklarande av nämnda befattningar kompetenta sökande komme att anmäla sig — i slutet av år 1916 framställning därom, att med förnyat ledigförklarande av dessa befattningar måtte få anstå tills vidare till och med utgången av år 1918. Framställningen blev ock av Kungl. Maj:t bifallen.

Läroverksöverstyrelsen har, såsom av det ovan nämnda framgår, för gymnastiklärare vid högre allmänna läroverk och vid realskolor föreslagit

Övnings-
lärare.

tilläggsbelopp å respektive 300 och 200 kronor. Gymnastiklärarnas eget förslag innebär — för år 1918 — en provisorisk lönereglering med beräkning av ökade belopp för veckotimme och — för år 1917 — en tillfällig löneförbättring av respektive 800 och 400 kronor. Visserligen kunna skäl synas tala för att vid ordnande av dessa lärares avlöningsförhållanden större hänsyn än vad nu är förhållandet tages till omfattningen av deras tjänstgöring, men jag anser mig under förhandenvarande förhållanden, då fråga är om en löneförbättring av endast tillfällig natur, icke kunna ifrågasätta en åtgärd i sådant syfte.

Vad angår tecknings- och musiklärarna vid de allmänna läroverken, har läroverksöverstyrelsen för dem föreslagit enahanda tilläggsbelopp som för gymnastiklärare. Vidkommande teckningslärarna har från deras sida gjorts gällande behovet av en löneförbättring efter enahanda grund, som alternativt kom till synes i gymnastiklärarnas framställning, nämligen lönetillskottets beräkning efter veckotimme. På sätt jag ovan anfört kan jag emellertid, sådan denna fråga nu föreligger, icke förorda tillämpning av oförmällda beräkningsgrund. — Musiklärarna hava hemställt om tilläggsbelopp av respektive minst 600 och 450 kronor.

Med hänsyn till vad jag nu anfört i fråga om övningslärarna finner jag skäligt för dem förorda tillfällig löneförbättring till följande belopp: för gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk 500 kronor, teckningslärare och musiklärare vid högre allmänt läroverk 400 kronor, gymnastiklärare vid real- eller samskola 400 kronor samt teckningslärare och musiklärare vid sådan skola 300 kronor.

Övningslärarna vid *högre lärarinneseminariet* böra, såvitt angår ifrågasvarande ämnen, med avseende å beloppet av den tillfälliga löneförbättringen likställas med motsvarande lärare vid de högre allmänna läroverken och följaktligen komma i åtnjutande av tilläggsbelopp av respektive 500 och 400 kronor. För lärarinna i handarbete vid seminariet torde tilläggsbeloppet böra bestämmas till 400 kronor.

De vid *folkskoleseminarierna* anställda lärarna i gymnastik, teckning och musik böra i förevarande avseende jämsställas med motsvarande lärare vid de högre allmänna läroverken. I fråga om lärare i manlig och kvinnlig slöjd, hushållsgöromål och trädgårdsskötsel ansluter jag mig till folkskolöverstyrelsens förslag. Den tillfälliga löneförbättringen för dessa övningslärare skulle sålunda utgå med 400 kronor, dock för lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningssskola med hälften av sistberörda belopp eller 200 kronor.

Ifrågasvarande löneförbättring bör utgå med samma belopp till både manliga och kvinnliga lärare av samma kategori.

Beträffande lärarpersonalen vid folkskoleseminariernas övningsskolor må erinras, hurusom riksdagen under en följd av år medgivit, att tillfällig löneförbättring finge utgå till ifrågavarande lärarpersonal i Stockholm och Göteborg med 400 kronor för lärare och 300 kronor för lärarinna och i övriga städer med 300 kronor för lärare och 200 kronor för lärarinna. Riksdagen har ock för ändamålet årligen beviljat erforderliga medel på extra stat. I likhet med folkskolöverstyrelsen och på de av överstyrelsen anförda skäl anser jag, att den löneförbättring, som nu hör ifrågasättas, ej kan beräknas lägre än det högsta löneförbättringsbeloppet av statsmedel, som föreslagits utgå till folkskollärare, nämligen 500 kronor. Laggas härtill de tillfälliga löneförbättringsbelopp, som förut beviljats ifrågavarande lärare, skulle den sammanlagda löneförbättringen utgöra: 900 kronor för manlig och 800 kronor för kvinnlig övningsskollärare i Stockholm och Göteborg samt 800 kronor för manlig och 700 kronor för kvinnlig sådan lärare i övriga städer.

Lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor.

Såsom folkskolöverstyrelsen erinrat, torde beträffande såväl övningsskollärare som övningsskollärare vid folkskoleseminarierna böra gälla, att löneförbättringen till vissa sådana lärare, vilkas avlöning på grund av seminariernas pågående utvidgning är uppförd på extra stat, hör utgå enligt samma regler som för motsvarande lärare å ordinarie stat.

Jämväl de extra ordinarie lärarna anser jag böra komma i åtnjutande av en tillfällig löneförbättring. Dock torde i fråga om dessa såsom ett villkor för erhållande av ifrågavarande förmån böra bestämmas, att vederbörande under år 1918 för minst en termin är anställd i sådan egenskap vid någon av här ifrågavarande läroanstalter.

Extra ordinarie lärare.

För de *manliga extra ordinarie ämneslärarna vid de allmänna läroverken* har läroverksöverstyrelsen icke föreslagit något arvodestillägg. Som skäl härför har överstyrelsen åberopat, att enligt såväl lärarlönenämndens som överstyrelsens förslag till definitiv lönereglering dessa lärares nuvarande arvoden av 2,300 respektive 2,700 kronor skulle komma att bibehållas oförändrade. Från läroverkslärarnas riksförbund har emellertid framställning gjorts, att extralärarna måtte erhålla ett dyrtidstillägg av samma belopp, som överstyrelsen föreslagit för extra ordinarie lärare vid de kommunala mellanskolorna, eller alltså 300 kronor. Stockholms lärarsällskap har ansett tilläggsbeloppet böra beräknas till 500 kronor.

Jag anser mig för nu ifrågavarande lärare böra förorda ett tilläggsbelopp av 300 kronor, alltså en löneförbättring av enahanda storlek, som läroverkslärarnas riksförbund föreslagit; erinras må, att detta är den enda punkt, däri riksförbundet avviker från de av överstyrelsen gjorda försla-

gen. Till denna uppfattning, att även extralärarna böra inbegripas i förevarande tillfälliga löneförbättring, ledes jag, bland annat, därav, att det för minskning av extralärarnas antal avsedda skapandet av nya ordinarie tjänster icke gått efter de ursprungligen gjorda beräkningsgrunderna utan skett med längre uppskov än man från början tänkt sig. Då man sålunda för bestridande av undervisningen vid läroverken fortfarande måste räkna med ett stadigvarande behov av extra ordinarie ämneslärare, vilka fullgöra ordinarie befattningshavares åligganden, synas mig inga skäl föreligga att utesluta extralärarna från delaktighet i löneförbättringen, helst det är all anledning antaga, att vid en definitiv lönereglering avlöningen till dessa lärare kommer att fastställas till högre belopp än de nu gällande. — Enahanda tillfälliga löneförbättring torde böra tillkomma även *vikarie* ä *lektorstjänst vid högre lärarinneseminariet*.

Givetvis böra även *extra ordinarie ämneslärare vid folkskoleseminarierna* i allmänhet komma i åtnjutande av ett tilläggsbelopp av enahanda storlek, som jag tänkt mig för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken, eller alltså 300 kronor.

Folkskolöverstyrelsen har emellertid i sin framställning berört en särskild grupp av extralärare vid seminarierna, nämligen sådana, som förordnats att uppehålla vissa genom beslut av 1913 års riksdag nyinrättade adjunktstjänster. På de av folkskolöverstyrelsen anförda skäl anser jag, att löneförbättringen för dessa bör beräknas till ett högre belopp än för övriga, och jag har mot vad i detta avseende föreslagits, 500 kronor, intet att erinra.

I fråga om de *kvinnliga extra ordinarie och vikarierande ämneslärarna vid de allmänna läroverken* må erinras, att riksdagen för tiden från och med år 1913 årligen medgivit, att till extra ordinarie ämneslärarinnor finge utöver redan stadgade arvoden å respektive 1,400 och 1,200 kronor utgå tilläggsarvoden till ett belopp av 200 kronor till var och en sådan lärarinna med full kompetens samt 400 kronor till varje dylik lärarinna utan berörda kompetens. Läroverksöverstyrelsen har nu för ifrågavarande lärarinnor föreslagit ett tilläggsbelopp av 300 kronor. Att jämväl de extra ämneslärarinnorna i likhet med de ordinarie böra komma i åtnjutande av en tillfällig löneförbättring, utöver vad till dem sedan någon tid utgått, finner jag fullt befogat. Mot det föreslagna beloppet, 300 kronor, har jag intet att erinra. I likhet med vad jag förordat i fråga om de ordinarie lärarinnorna, anser jag emellertid, att den förut beviljade löneförbättringen bör sammanslås med den, som nu ifrågasättes. Totalbeloppet skulle sålunda bliva för extra ämneslärarinna med full kompetens 500 kronor och för sådan lärarinna utan berörda kompetens 700 kronor.

Samma tilläggsbelopp, 300 kronor, bör jämväl tillkomma *biträdande och vikarierande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet samt e. o. ämneslärarinna vid folkskoleseminarium.*

Beträffande de *extra ordinarie övningslärarna vid de allmänna läroverken* har läroverksöverstyrelsen, under framhållande att dessa hörde till de svagast avlönade lärarna, ansett sig, utan att uppdraga någon skillnad mellan lärarna vid olika läroverk, böra hemställa om ett arvodestillägg av 200 kronor. Vissa önskemål om andra och särskilda beräkningsgrunder hava framkommit från gymnastiklärare och teckningslärare. Jag har ovan för de ordinarie övningslärarnas vidkommande förordat en skillnad i tilläggsbeloppen för gymnastiklärare och övriga övningslärare. Samma skillnad synes mig även här böra iakttagas, och i betraktande av de synnerligen låga avlöningarna för samtliga dessa lärare finner jag skäligt förorda för vikarierande gymnastiklärare en tillfällig löneförbättring av 400 kronor och för biträdande eller vikarierande teckningslärare samt för vikarierande musiklärare en dylik löneförbättring av 300 kronor. I likhet med överstyrelsen anser jag anledning ej föreligga att göra någon åtskillnad mellan lärare vid högre allmänna läroverk å ena samt real- och samskolor å andra sidan. I fråga om biträdande teckningslärare torde emellertid böra föreskrivas, att tillfällig löneförbättring skall tillkomma endast sådan lärare, som bestrider en tjänstgöring till omfattningen motsvarande den för tjänsten bestämda tjänstgöringstiden, d. v. s. 15 veckotimmar vid högre allmänt läroverk och 8 timmar vid realskola.

Enahanda belopp bör jämväl tillgodokomma *vikarierande övningslärare vid högre lärarinneseminariet.*

Motsvarande lärare vid *folkskoleseminarierna* böra givetvis komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring till enahanda belopp. I likhet med folkskolöverstyrelsen anser jag, att vikarierande lärare i slöjd, hushållsgöromål och trädgårdsskötsel bör i förevarande avseende jämsställas med vikarierande lärare i teckning och i musik och förty erhålla löneförbättring till belopp av 300 kronor. För vikarierande lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt seminariums övningskola torde löneförbättringen böra begränsas till det för ordinarie innehavare av dylik befattning ovan föreslagna belopp av 200 kronor.

Vad slutligen angår *vikarier för lärare i folkskoleseminariernas övningskolor* ansluter jag mig likaledes till folkskolöverstyrelsen och förordar, att tilläggsbeloppet för dessa lärare bestämmes till 300 kronor.

Jag har i det föregående omförmält, hurusom i vissa till Kungl. Maj:t inkomna skrivelser framställning gjorts därom, att i samband med frågan

om ett provisoriskt lönetillägg åt läroverkslärarna måtte tagas under övervägande, vilka särskilda åtgärder kunde erfordras för lindrande av det betryck, som rådde bland lärarna i *de nordliga länen*. I sitt förslag till definitiv löneroglering har lärarlönenämnden uppmärksammat ovanberörda förhållande och för sin del hemställt om särskilda ortstillägg åt ordinarie lärare vid läroverken i Västerbottens och Norrbottens län. Läroverksöverstyrelsen har i sitt utlåtande över nämndens förslag ansett denna förman böra utsträckas att gälla jämväl lärare i Jämtlands och Västernorrlands län.

Hur behjärtansvärda än dessa framställningar och förslag äro, anser jag mig dock icke i förevarande ärende böra ingå på detta spörsmål, vars lösning givetvis har sin plats i samband med avgörandet av den definitiva regleringen. Den tillfälliga löneförbättring, jag föreslår, bör tills vidare utgå åt lärarna utan åtskillnad med hänsyn till boningsorten.

Beträffande de allmänna läroverkens lärare vill jag vidare erinra, att för vissa av dessa lärare de verkliga lönerna ställa sig något högre än de ovan omförmälda normalavlönningarna, vilket förhållande beror därpå, att en del av ifrågavarande lönebelopp bestrides med avkomst av donationer eller andra såsom särskilda fonder förvaltade tillgångar, i senaste statsliggare upptagna under rubrik »av städer, prebenden eller donationer». Givetvis böra i dylika fall vissa restriktioner uppställas i avseende å den tillfälliga löneförbättringens omfattning, och synes mig i detta avseende böra bestämmas, att där lärare på grund av från städer, prebenden eller donationer enligt gällande stat härflytande förmåner åtnjuta högre inkomster å tjänsten än den avlöning, som eljest i allmänhet tillkommer motsvarande befattningshavare, den tillfällig löneförbättringen icke må utgå med högre belopp än att densamma jämte vad som, på sätt nyss är sagt, tillkommer vederbörande utöver normalavlönningen uppgår till sammanlagt högst 1,000 kronor.

I efterföljande tabellariska sammanfattning angivas beloppen av de avlöningar, som enligt nu gällande bestämmelser utgå till olika grupper av de lärare, om vilka här är fråga, samt beloppen av de avlöningstillägg, som enligt mitt förslag skulle tillkomma dessa lärare.

Nuvarande avlöning och föreslagen löneförbättring för olika grupper av lärare.

Befattningshavare	Nuvarande avlöning. Kronor.	Föreslagen löneförbättring. Kronor.	Befattningshavare	Nuvarande avlöning. Kronor.	Föreslagen löneförbättring. Kronor.
<i>Rektorer, manliga.</i>			<i>Rektorer, kvinnliga.</i>		
1) Högre allmänt läroverk och högre lärarinnesseminariet:			Folkskoleseminarium:		
1:a lönegraden	1) 6,000	400	1:a lönegraden	1) 3,600	600
2:a »	1) 6,500	500	2:a »	1) 4,100	600
2) Realskola:			<i>Lektorer.</i>		
1:a lönegraden	1) 5,000	600	Allmänt läroverk, högre lärarinnesseminariet, teknisk elementarskola:		
2:a »	1) 5,500	600	1:a lönegraden	4) 4,000	600
3) Folkskoleseminarium:			2:a »	4) 4,500	600
1:a lönegraden	1) 5,000	600	3:e »	4) 5,000	600
2:a »	1) 5,500	600	4:e »	4) 5,500	600
3:e »	1) 6,000	500	5:e »	4) 6,000	400
4) Blindinstitutet å Tomtebodas:			<i>Adjunkter, manliga.</i>		
1:a lönegraden	2) 5,500	600	Allmänt läroverk, folkskoleseminarium:		
2:a »	2) 6,000	600	1:a lönegraden	3,000	700
3:e »	2) 6,500	500	2:a »	3,500	600
5) Blindskolorna i Växjö och Kristinehamn:			3:e »	4,000	600
1:a lönegraden	3) 3,000	600	4:e »	4,500	600
2:a »	3) 3,500	600	5:e »	5,000	600
3:e »	3) 4,000	600	<i>Adjunkter, kvinnliga.</i>		
6) Teknisk elementarskola:			Folkskoleseminarium:		
1:a lönegraden	5,000	600	1:a lönegraden	2,100	700
2:a »	5,500	600	2:a »	2,600	600
3:e »	6,000	600	3:e »	3,100	600
4:e »	6,500	600	4:e »	3,600	600
5:e »	7,000	600			

1) Därjämte fri bostad eller hyresersättning. — I fråga om kvinnlig rektor vid folkskoleseminarium är avlöningen av Kungl. Maj:ts föreslagen i proposition nr 141.

2) Därjämte boställsvåning med värme och planteringsland, därest tillgång till sådant finnes.

3) Därjämte bostad med värme.

4) Lektor vid högre lärarinnesseminariet åtnjuter därjämte hyresbidrag med 700 kronor.

Befattningshavare.	Nuvarande avlönning. Kronor.	Föreslagen löneförbättring. Kronor.	Befattningshavare.	Nuvarande avlönning. Kronor.	Föreslagen löneförbättring. Kronor.
<i>Amneslärarinnor.</i>			<i>Teckningslärare.</i>		
1) Statssamskola:			1) Högre allmänt läroverk:		
Första lärarinna:			1:a lönegraden	2) 1,400	400
1:a lönegraden	2,000 (+50)	400	2:a »	2) 1,600	400
2:a »	2,500	350	3:e »	2) 1,800	400
Lärarinna:			4:e »	2) 2,000	400
1:a lönegraden	1,500 (+350)	700	2) Högre lärarinneseminarier:		
2:a »	2,000 (+50)	350	1:a lönegraden	2) 1,800	400
2) Högre lärarinneseminarier:			2:a »	2) 2,000	400
1:a lönegraden	2,100	350	3:e »	2) 2,200	400
2:a »	2,600	350	3) Realskola:		
3:e »	3,100	350	1:a lönegraden	2) 700	300
4:e »	3,600	350	2:a »	2) 800	300
			3:e »	2) 900	300
<i>Gymnastiklärare.</i>			4) Folkskoleseminarium:		
1) Högre allmänt läroverk:			1:a lönegraden	2) 1,000	400
1:a lönegraden	1) 1,400	500	2:a »	2) 1,200	400
2:a »	1) 1,600	500	3:e »	2) 1,400	400
3:e »	1) 1,800	500			
4:e »	1) 2,000	500	<i>Musiklärare.</i>		
2) Högre lärarinneseminarier:			1) Högre allmänt läroverk:		
1:a lönegraden	2) 1,200	500	1:a lönegraden	2) 1,100	400
2:a »	2) 1,400	500	2:a »	2) 1,300	400
3:e »	2) 1,600	500	3:e »	2) 1,500	400
3) Realskola:			4:e »	2) 1,700	400
1:a lönegraden	1) 700	400	2) Högre lärarinneseminarier:		
2:a »	1) 800	400	1:a lönegraden	2) 1,200	400
3:e »	1) 900	400	2:a »	2) 1,400	400
4) Folkskoleseminarium:			3:e »	2) 1,600	400
1:a lönegraden	2) 900	500	3) Realskola:		
2:a »	2) 1,100	500	1:a lönegraden	2) 550	300
3:e »	2) 1,300	500	2:a »	2) 650	300
			3:e »	2) 750	300

1) Därjämte tilläggsarvode för mera ansträngande eller omfattande tjänstgöring.

2) Därjämte särskild ersättning för övertidstjänstgöring.

Befattningshavare.	Nuvarande avlönning. Kronor.	Föreslagen löneförbättring. Kronor.	Befattningshavare.	Nuvarande avlönning. Kronor.	Föreslagen löneförbättring. Kronor.
4) Folkskoleseminarium:			<i>Övningskollärare, manliga.</i>		
1:a lönegraden	1) 1,400	400	Stockholms och Göteborgs seminarier:		
2:a »	1) 1,600	400	1:a lönegraden	{ 1,700 (+400)	900
3:e »	1) 1,800	400	2:a »	{ 2,000 (+400)	900
<i>Handarbetslärarinnor.</i>			3:e »	{ 2,300 (+400)	900
Högre lärarinneseminariet:			4:e »	{ 2,600 (+400)	900
1:a lönegraden	1) 1,500	400	Övriga seminarier:		
2:a »	1) 1,700	400	1:a lönegraden	{ 1,700 (+300)	800
3:e »	1) 1,900	400	2:a »	{ 2,000 (+300)	800
<i>Lärare i manlig slöjd.</i>			3:e »	{ 2,300 (+300)	800
Folkskoleseminarium:			4:e »	{ 2,600 (+300)	800
1:a lönegraden	1) 1,100	400	<i>Övningskollärare, kvinnliga.</i>		
2:a »	1) 1,200	400	Stockholms och Göteborgs seminarier:		
3:e »	1) 1,300	400	1:a lönegraden	{ 1,500 (+300)	800
<i>Lärare i kvinnlig slöjd</i>			2:a »	{ 1,650 (+300)	800
Kvinnligt folkskoleseminarium:			3:e »	{ 1,800 (+300)	800
1:a lönegraden	1) 1,000	400	4:e »	{ 2,000 (+300)	800
2:a »	1) 1,100	400	Övriga seminarier:		
3:e »	1) 1,200	400	1:a lönegraden	{ 1,500 (+200)	700
Manligt folkskoleseminariums övningskola	{ 70 kr. för veckot.	200	2:a »	{ 1,650 (+200)	700
<i>Lärarinnor i hushållsgöromål.</i>			3:e »	{ 1,800 (+200)	700
Folkskoleseminarium	{ I regel 70 kr. för veckot.	400	4:e »	{ 2,000 (+200)	700
<i>Lärare i trädgårdskötsel.</i>					
Folkskoleseminarium	2) 1,700	400			

1) Därjämte särskild ersättning för övertidstjänstgöring.

2) I vissa fall mindre belopp; särskild ersättning utgår för övertidstjänstgöring vid seminarier med studentkurser och parallellavdelningar.

Befattningshavare.	Nuvarande avlöning. Kronor.	Föreslagen löneförbättring. Kronor.	Befattningshavare.	Nuvarande avlöning. Kronor.	Föreslagen löneförbättring. Kronor.
<i>E. o. ämneslärare, manliga.</i>			2:a lönegraden	1,750	300
1) Allmänt läroverk:			3:e »	2,000	300
Lärare med full kompetens ..	2,700	300	Vikarierande ämneslärarinna ..	1,800	300
» utan » » ..	2,300	300	3) Folkskoleseminarium:		
2) Högre lärarinneseminariet:			Vikarie å nyinrättad adjunktstjänst:		
Lektorsvikarie med full kompetens	2,700	300	med full kompetens	2,500	500
Lektorsvikarie utan full kompetens	2,300	300	utan » »	2,000	500
3) Folkskoleseminarium:			Övr. lärarinnor m. full kompetens	2,500	300
Vikarie å nyinrättad adjunktstjänst:			» utan » »	2,000	300
med full kompetens	2,700	500	<i>Biträdande teckningslärare.</i>		
utan » »	2,300	500	Allmänt läroverk	80 à 60 kr. för veckot.	300
Övriga lärare med full kompetens	2,700	300	Vikarierande övningslärare.		
Övriga lärare utan full kompetens	2,300	300	1) Högre allmänt läroverk:		
<i>E. o. ämneslärare, kvinnliga.</i>			Gymnastiklärare	1) 1,400	400
1) Allmänt läroverk:			Teckningslärare	2) 1,200	300
Lärarinna med full kompetens {	1,400	500	Musiklärare	2) 960	300
» utan » » {	1,200	700	2) Realskola:		
» utan » » {	(+200)		Gymnastiklärare	1) 700	400
	(+400)		Teckningslärare	2) 640	300
2) Högre lärarinneseminariet:			Musiklärare	2) 480	300
Biträdande ämneslärarinna i			3) Högre lärarinneseminariet:		
normalskolans övre klasser:			Gymnastiklärare	2) 1,200	400
1:a lönegraden	1,800	300	Teckningslärare	2) 1,800	300
2:a »	2,050	300	Musiklärare	2) 1,200	300
3:e »	2,300	300	Handarbetslärarinna	2) 1,500	300
Biträdande ämneslärarinna i			4) Folkskoleseminarium:		
normalskolans lägre klasser:			Gymnastiklärare	2) 900	400
1:a lönegraden	1,500	300	Teckningslärare	2) 1,000	300
			Musiklärare	2) 1,400	300
			Lärare i manlig slöjd	2) 1,100	300

1) Därjämte tilläggsarvode för mera ansträngande eller omfattande tjänstgöring

2) Därjämte särskild ersättning för övertidstjänstgöring.

Befattningshavare.	Nuvarande avlöning. Kronor.	Föreslagna löneförbättring. Kronor.	Befattningshavare.	Nuvarande avlöning. Kronor.	Föreslagna löneförbättring. Kronor.
Lärare i kvinnlig slöjd vid kvinnligt seminarium	1) 1,000	300	<i>E. o. övningskollärare.</i>		
Lärare i hushållsgöromål	I regel 70 kr. för veckot.	300	Folkskoleseminarium:		
» » trädgårdsskötsel	I regel 1,700 ¹⁾	300	Vikarie för tjänstledig lärare, som själv uppbär löneförbättring:		
5) Manligt seminariums övnings-skola:			Manlig lärare	1,700	300
Lärare i kvinnlig slöjd	70 kr. för veckot.	200	Kvinnlig »	1,500	300
			Övriga:		
			Manlig lärare	1,700	500
				(+400 resp. 300)	(+400 resp. 300)
			Kvinnlig »	1,500	500
				(+300 resp. 200)	(+300 resp. 200)

Kostnadsberäkning.

Vad slutligen beträffar beloppet av det anslag, som för den ifrågasatta löneförbättringen skulle erfordras, fördelar sig detta, med iakttagande av de utav mig ovan förordade grunderna, för de olika slagen av läroanstalter och lärarkategorier på följande sätt:

De allmänna läroverken.

1) Ordinarie lärare.

22 rektorer i första lönegraden vid högre allmänna läroverk	med 400 kr.	8,800 kr.
16 rektorer i andra lönegraden vid högre allmänna läroverk	» 500 »	8,000 »
39 rektorer vid realskolor	» 600 »	23,400 »
202 lektorer i första—fjärde lönegraderna	» 600 »	121,200 »
75 » » femte lönegraden	» 400 »	30,000 »
204 adjunkter i första lönegraden	» 700 »	142,800 »
1 nyupprättad adjunktstjänst fr. o. m. $\frac{1}{7}$ 1918	» 350 »	350 »
589 adjunkter i andra—femte lönegraderna	» 600 »	353,400 »
7 första lärarinnor i första lönegraden vid statssamskolor	» 400 »	2,800 »
12 första lärarinnor i andra lönegraden vid statssamskolor	» 350 »	4,200 »

Transport 694,950 kr.

¹⁾ Därjämte särskild ersättning för övertidstjänstgöring; för trädgårdslärarna utgår sådan endast vid seminarier med studentkurser och parallellavdelningar.

		Transport 694,950 kr.
16 ämneslärarinnor i första lönegraden vid stats-		
samskolor	med 700 kr.	11,200 »
22 ämneslärarinnor i andra lönegraden vid stats-		
samskolor	» 350 »	7,700 »
38 gymnastiklärare vid högre allmänna läroverk	» 500 »	19,000 »
39 » » real- och samskolor	» 400 »	15,600 »
38 teckningslärare » högre allmänna läroverk	» 400 »	15,200 »
39 » » real- och samskolor	» 300 »	11,700 »
38 musiklekrare vid högre allmänna läroverk.....	» 400 »	15,200 »
39 » » real- och samskolor	» 300 »	11,700 »

2) *Extra ordinarie lärare.*

221 manliga ämneslärare	med 300 kr.	66,300 kr.
6 kvinnliga ämneslärare med full kompetens...	» 500 »	3,000 »
2 » » utan »	» 700 »	1,400 »
30 vikarierande gymnastiklärare	» 400 »	12,000 »
4 » tecknings- och musiklekrare.....	» 300 »	1,200 »
25 biträdande teckningslärare	» 300 »	7,500 »

Summa 893,650 kr.

Högre lärarinneseminariet.1) *Ordinarie lärare.*

1 rektor i andra lönegraden	med 500 kr.	500 kr.
8 lektorer i första—fjärde lönegraderna	» 600 »	4,800 »
1 lektor i femte lönegraden	» 400 »	400 »
9 kvinnliga ämneslärare	» 350 »	3,150 »
1 gymnastiklärare	» 500 »	500 »
3 andra övningslärare	» 400 »	1,200 »

2) *Extra ordinarie lärare.*

4 biträdande ämneslärarinnor	med 300 kr.	1,200 kr.
------------------------------------	-------------	-----------

Summa 11,750 kr.

Folkskoleseminarierna.1) *Ordinarie lärare.*

11 rektorer i första—andra lönegraderna	med 600 kr.	6,600 kr.
4 » i tredje lönegraden	» 500 »	2,000 »
19 manliga adjunkter i första lönegraden	» 700 »	13,300 »

Transport 21.900 kr.

		Transport	21,900	kr.
36	manliga adjunkter i andra—femte lönegraderna	med 600 kr.	21,600	»
2	kvinnliga » » första lönegraden	» 700 »	1,400	»
10	» » » andra—fjärde lönegraderna	» 600 »	6,000	»
17	gymnastiklärare	» 500 »	8,500	»
15	teckningslärare	» 400 »	6,000	»
17	musiklärare	» 400 »	6,800	»
10	lärare i manlig slöjd	» 400 »	4,000	»
6	» » kvinnlig slöjd vid kvinnl. seminarier	» 400 »	2,400	»
9	» » » » manl. seminariers övningsskolor	» 200 »	1,800	»
5	lärarinnor i hushållsgöromål	» 400 »	2,000	»
15	lärare i trädgårdsskötsel	» 400 »	6,000	»
7	manl. övningsskollärare i Stockholm o. Göteborg	» 900 »	6,300	»
36	» » » övriga städer...	» 800 »	28,800	»
5	kvinnliga » » Stockholm o. Göteborg	» 800 »	4,000	»
28	» » » övriga städer	» 700 »	19,600	»

2) *Extra ordinarie lärare.*

13	extra ordinarie adjunkter	med 500 kr.	6,500	kr.
	Vikarierande och extra ordinarie lärare i övrigt		12,000	»
			<u>Summa</u>	165,600 kr.

Blindundervisningsanstalterna.

1	rektor vid institutet och förskolan å Tomtebodan	med 500 kr.	500	kr.
2	rektorer vid skolorna i Växjö och Kristinehamn	» 600 »	1,200	»
			<u>Summa</u>	1,700 kr.

De tekniska elementarskolorna.

5	rektorer	med 600 kr.	3,000	kr.
15	lektorer i första—fjärde lönegraderna	» 600 »	9,000	»
2	» » femte lönegraden	» 400 »	800	»
			<u>Summa</u>	12,800 kr.

Sammanfattning.

De allmänna läroverken	kronor	893,650
Högre lärarinneseminarier	»	11,750
Folkskoleseminarierna	»	165,600
Blindundervisningsanstalterna	»	1,700
De tekniska elementarskolorna	»	12,800
		<u>Summa kronor</u>
		1,085,500

Den nu meddelade kostnadsberäkningen grundar sig på inhämtade uppgifter, vilka i regel avse läsåret 1916—1917. Vid bedömande av anslagsbehovet för år 1918 har man sålunda att räkna med en del avvikelser från de förhållanden, varpå den nu gjorda beräkningen är grundad. Dessa avvikelser kunna emellertid icke bliva så betydande, att desamma komma att spela någon mera nämnvärd roll i avseende å anslagets slutsumma. Anslaget, som torde kunna upptagas med ett avrundat belopp av 1,085,000 kronor, bör givetvis hava förslagsanslags natur.

Vidare vill jag påpeka, att i fråga om ämneslärarinnor vid de allmänna läroverken och övningsskollärare vid folkskoleseminarierna hava ovan inräknats beloppen av de tillfälliga löneförbättringar, som med riksdagens medgivande under en följd av år utgått till dessa lärare. De för dessa ändamål på extra stat för år 1917 anvisade beloppen utgöra respektive 6,500 kronor och 15,600 kronor.

För de allmänna läroverken har räknats med ett antal av 221 manliga extralärare. I denna summa ingå enligt från läroverksöverstyrelsen lämnad beräkning 53 vikarierande lärare.

Slutligen må erinras, att för ifrågavarande ändamål hava i statsverkspropositionen beräknats särskilda anslagsposter å tillhopa 1,071,000 kronor. Det härutöver erforderliga beloppet kommer att täckas, därest de av Kungl. Maj:t den 9 innevarande mars på föredragning av chefen för finansdepartementet till riksdagen avlättna framställningar angående nya inkomster av skattemedel m. m. vinna riksdagens bifall.

Det torde böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som kunna erfordras i fråga om den tillfälliga löneförbättringens utgående och villkoren för dess åtnjutande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring under år 1918 må enligt nedan angivna grunder utgå till lärare och lärarinnor vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, statens blindundervisningsanstalter och de tekniska elementarskolorna, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer

a) den, som under år 1918 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarium eller teknisk elementarskola eller såsom rektor vid någon av statens blindundervisningsanstalter, ävensom

b) den, som under år 1918 under minst en termin bestrider full tjänstgöring såsom

extra ordinarie ämneslärare, manlig eller kvinnlig, vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium,

biträdande teckningslärare vid allmänt läroverk, under villkor att tjänstgöringen omfattar minst 15 veckotimmar vid högre allmänt läroverk och minst 8 veckotimmar vid realskola,

vikarierande övningslärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium,

vikarierande övningskollärare vid folkskoleseminarium.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) *ordinarie lärare:*

till rektor i första lönegraden vid högre allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	med 400 kronor
till rektor i andra lönegraden vid d:o.....	» 500 »
till manlig rektor i första eller andra lönegraden vid folkskoleseminarium eller vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas	» 600 »
till manlig rektor i tredje lönegraden vid d:o	» 500 »
till rektor vid realskola, vid förskolan för blindas i Växjö, vid hantverksskolan i Kristinehamn för blindas eller vid teknisk elementarskola ävensom till kvinnlig rektor vid folkskoleseminarium...	» 600 »

till lektor i första, andra, tredje eller fjärde lönegraden vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminarier eller teknisk elementarskola	med 600 kronor
till lektor i femte lönegraden vid d:o.....	» 400 »
till adjunkt i första lönegraden vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium.....	» 700 »
till adjunkt i andra, tredje, fjärde eller femte lönegraden vid d:o.....	» 600 »
till första lärarinna i första lönegraden vid statssamskola.....	» 400 »
till första lärarinna i andra lönegraden vid d:o.....	» 350 »
till ämneslärarinna i första lönegraden vid statssamskola	» 700 »
till ämneslärarinna i andra lönegraden vid d:o.....	» 350 »
till ämneslärarinna vid högre lärarinne- seminariet	» 350 »
till gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminarier eller folkskoleseminarium	» 500 »
till gymnastiklärare vid realskola	» 400 »
till tecknings- eller musiklärare vid högre allmänt läroverk eller högre lärarinne- seminariet eller handarbetslärarinna vid högre lärarinneseminarier	» 400 »
till tecknings- eller musiklärare vid real- skola	» 300 »
till tecknings- eller musiklärare eller lä- rare i manlig slöjd, i hushållsgöromål eller i trädgårdsskötsel vid folkskole- seminarium	» 400 »
till lärare i kvinnlig slöjd vid kvinnligt folkskoleseminarium	» 400 »
till lärare i kvinnlig slöjd vid manligt folk- skoleseminariums övningsskola	» 200 »
till manlig övningsskollärare vid folkskole- seminariet i Stockholm eller Göte- borg.....	» 900 »

till manlig övningsskollärare vid annat folkskoleseminarium	med 800 kronor
till kvinnlig övningsskollärare vid folkskoleseminariet i Stockholm eller Göteborg	» 800 »
till kvinnlig övningsskollärare vid annat folkskoleseminarium ..	» 700 »

b) *extra ordinarie, biträdande och vikarierande lärare:*

till manlig ämneslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	med 300 kronor
till vikarie å sådan adjunktstjänst vid folkskoleseminarium, som upprättats genom beslut av 1913 års riksdag	» 500 »
till annan manlig ämneslärare vid folkskoleseminarium	» 300 »
till kvinnlig ämneslärare vid allmänt läroverk med full kompetens ..	» 500 »
till kvinnlig ämneslärare vid allmänt läroverk utan berörda kompetens	» 700 »
till biträdande eller vikarierande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet	» 300 »
till kvinnlig ämneslärare vid folkskoleseminarium	» 300 »
till biträdande teckningslärare vid allmänt läroverk	» 300 »
till vikarierande gymnastiklärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium ..	» 400 »
till annan vikarierande övningslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	» 300 »
till vikarierande lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt folkskoleseminariums övningsskola	» 200 »
till annan vikarierande övningslärare vid folkskoleseminarium	» 300 »
till vikarierande övningsskollärare vid folkskoleseminarium	» 300 »

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen vid tjänsten eller, där avlöningen vid tjänsten utgår i form av arvode, i samma ordning som detta.

4) Där lärare på grund av från städer, prebenden eller donationer enligt gällande stat härflytande förmåner åtnjuter högre inkomster å tjänsten än den avlöning, som eljest i allmänhet tillkommer motsvarande befattningshavare, må den tillfälliga löneförbättringen icke utgå med högre belopp än att densamma jämte vad som, på sätt nyss är sagt, tillkommer vederbörande utöver normalavlöningen uppgår till sammanlagt högst 1,000 kronor;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 1,085,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, i nåder bifalla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Christer d'Albedyhll.